

O VELIKONOCÍCH L. P. 1927

4.

ARCHY

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

4. ARCHY O VELIKONOCÍCH 1927

OBSAHUJÍ:

1 dřevoryt † Kard. Mercier,
1 list dřevorytu,
2 listy Hymna velikonoční,
6 listů O jednotě Církvi,
8 listů De Chessin: Lenin,
1 list Bilance (k Leninovi),
2 listy O spalování mrtvol,
8 listů Napoleonovi,
4 listy Beethovenův obraz,
8 listů Mickiewicz : Sv. Vojtěch,
4 listy Rad hygienických,
2 listy Ke „Kouzelné lampě”,
4 listy Z Agendy J. F.

Vytiskly knihtiskárny

Pokorného a spol. v Brně, a Lidové závody v Olomouci.

Prodávají se ze skladu

Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě

do května za 4 Kč, později draže.

† Kard. Mercier

B

NA HOD BOŽÍ VELIKONOČNÍ.

Jest den vzkříšení: radostí zářemež, národové. Pascha Hospodinova, Přechod: vždyť Kristus Bůh nás vyvedl ze smrti do života a se země do nebe: zpívejme píseň vítěznou.

Očistíme smysly a uzříme Krista, skvějícího se nepřístupným světlem vzkříšení, a zřetelně uslyšíme, jak nás pozdravuje: „Pokoř vám!“ Zpívejme píseň vítěznou.

Nebesa právem se radujetež a chlubiž se země, všecek svět viditelný i neviditelný slaví s plesáním tento hod Boží, neboť vstal zmrtvých Kristus, radost věčná.

Pojďte, pijmež nový nápoj, který nás posiluje; nebyl zázrakem vyveden ze skály neúrodné; jako ze zdroje nesmrtelnosti, tryská z hrobu Kristova.

Všecko jest nyní zaplaveno světlem, nebe, země i pekla; ať veškeré stvoření slaví s jásotem vzkříšení Kristovo; neboť jím všechny bytosti trvají a znovu ožívají.

Včera jsem s tebou, Kriste, byl pohřbíván, dnes s tebou vzkříšeným vstávám: včera jsem s tebou

byl křižován, ty mne spolu oslav, Spasiteli, ve svém království.

David z rodu Bohočlověka tančil v nadšení před archou nastiňující; my pak, posvěcený lid Boží, vidouce předobrazy naplněny, radujme se v dchnutí Božím, ježto vstal Kristus jako všemohoucí.

Vstaňmež na úsvitě a pojdme a obětujme chvalozpěv Pánu jako (ženy jdoucí ke hrobu) myrhu (obětovaly); i uzříme Krista, slunce spravedlnosti, všem život znovu rodícího.

Uzřevše tvé nekonečné milosrdenství, veselým krokem spěchali k světlu ti, jež svazovala pekelná pouta, Kriste, radujíce se z Paschy věčné.

Přístupmež se svými lampami ke Kristu, jenž vychází jako ženich z hrobu a ve slavnostních vojích spolu slavme spasnou Boží Paschu.

Tuto strofu zpívá církev řecká ve své jitřní bohoslužbě na Hod Boží Velikonoční.

R A D O S T N Á P Í S E Ň.

Alleluja, alleluja, alleluja.

Ó synové a dcery, Král nebeský, Král slávy dnes
zmrtvých vstal. Alleluja.

A Maří Magdalena a Jakobova a Salome přišly
pomazat tělo. Alleluja.

Magdalenou vybídnuti běží dva učedníci ke vcho-
du hrobovému. Alleluja.

Avšak Jan apoštol předběhl Petra, k hrobu dříve
přišel. Alleluja.

Anděl v bělostném rouše sedící odpověděl ženám,
že Pán vstal zmrtvých. Alleluja.

Uprostřed učedníků stojících stanul Kristus a řekl:
Pokoj vám všem. Alleluja.

Uslyšev Didymus, že Kristus zmrtvých vstal, po-
chyboval a neuvěřil. Alleluja.

Viz, Tomáši, viz bok, viz nohy, viz ruce, nebuď
nevěřícím. Alleluja.

Když Tomáš byl uviděl Kristův bok, nohy a ruce,
řekl: Tys můj Bůh. Alleluja.

Blahoslavení, kteříž neviděli a pevně uvěřili, ob-
drží život věčný. Alleluja.

O této přesvaté slavnosti buď chvála a plesání:
Dobrořečmež Pánu. Alleluja.

Za to vše přepokorné, zbožné a náležité díky
čiňme Bohu. Alleluja.

Alleluja, alleluja, alleluja.

*V kostelích francouzských zpívala
se tato lidová píseň latinsky v čas ve-
likonoční před Nejsvětější Svátostí.*

ŘEČ KARDINÁLA MERCIERA

O JEDNOTĚ CÍRKVÍ,

pronesená na kongresu pro jednotu církví, konaném v Bruselu
od 21. do 25. září 1925.

I.

Van apoštolátu prochvívá Církví.

Svatý Otec Pius X. zastihl společnost v ospalosti. Mnoho křesťanů a kněží pohlíželo okem lhostejným na zástupy, které se oddávaly rozkošem a uctívaly modly dne. Pius X. oživil v lidu zásady Evangelia, vzav za program svého pontifikátu slova sv. Pavla: „OMNIA INSTAURARE IN CHRISTO – Obnoviti vše v Kristu.“

„Kristus žije uprostřed nás“, děl papež, „a mnozí ho nepoznávají, nebo ho neznají.“ MEDIUS VESTRUM STETIT, QUEM VOS NESCITIS. – Uprostřed vás stál, kteréhož vy neznáte. (*Jan 1, 26.*) Jděte tedy ke Stolu eucharistickému, živte se Tělem našeho Pána, pijte jeho Krev! Tak budete žítí v Kristu a Kristus bude žítí ve vás. Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, ve mně přebývá a já v něm. (*Jan VI, 57.*)

Pius X. probudil hlubokou životnost katolických energií. Neboť jak milovati Boha a nepřáti si, aby byl milován? Jak požívatí Krve vykoupení a nechtíti, aby se rozlila po celém světě? Jak míti v sobě Krista, chutnati v něm vnitřní pokoj a nechtíti, aby naši bratři, všichni naši bratři, byli účastni našeho štěstí?

Tak zvolna připravovala Prozřetelnost křesťanskou společnost k obnově apoštolátu. Přibývalo těch, kteří v sobě cítili povolání k misiím. Kongregace mužské i ženské se předstihovaly v horlivosti v šíření evangelia a lásky Kristovy mezi všemi národy, na které až dosud nepůsobila blahodárná síla křesťanství, nebo kteří v hodině zbloudění zneuznali krásu svého původu.

Benedikt XV. vydal tehdy rozkaz: „Po devatenácti stoletích křesťanství jest ještě jedna miliarda nevěřících, které je třeba obrátiti. Na výboj pohanského světa! Na pomoc našim bratřím!“ Svůj program vložil do prosby v litaniích ke Všem Svatým: „Pane, prosíme tě, abys všecky bloudící ráčil přivésti k jednotě Církve a veškery nevěřící k jednotě evangelia. UT OMNES ERRANTES AD UNITATEM ECCLESIAE REVOCARE ET INFIDELES UNIVERSOS AD EVANGELII LUMEN PERDUCERE DIGNERIS: TE ROGAMUS, AUDI NOS.“

A náš svatý Otec Pius XI. prohlašuje, že hlavním úsilím jeho pontifikátu bude uvést v jednotu římské Církve naše bratry, kteří se od ní odloučili. V úmysly, na které se měli věřící o Milostivém létě modlit, vložil naději na návrat těch, kteří viditelně ovčinci Páně nenáleží.

Když se slavilo třísté výročí umučení svatého Josafata, vydal celému světu, rozkolníkům i všem věřícím list, jenž jest vroucí výzvou k jednotě: „K této jednotě snažně zveme všechny od nás oddělené, zároveň pak si žádáme, aby všickni věřící se snažili býti nám podle svých sil skutkem i úsilím nápomocní.“

A ve své allokuci v konsistoři dne 24. března 1924, v níž jemně, ale rozhodně pochválil naše milé „rozmluvy malínské“, velekněz se obrací k církvím východním a dí:

„I u východních i západních národů jsou četné příčiny vzájemného nedorozumění. Třeba se snažiti odstraniti předsudky, rozptýliti falešné naukové pojetí a bludy historické, které brání smíření. Což může býti vykonáno jediné pod třemi podmínkami: musíme se zbaviti četných omylů nahromaděných během věků, pokud se týče víry a církevního zřízení vý-

chodních národů. Jest třeba, aby východní národové hleděli proniknout totožnost víry svých otců s věrou Otců latinských. Jest třeba konečně, aby s obou stran byly vyměňovány myšlenky v duchu bratrské lásky.“

Při výročí sněmu Nikejského obnovuje Pius XI. v listě kardinálovi Taccimu ze dne 4. dubna 1925 svou výzvu a vybízí hlavně ty, kteří se znají v historii a liturgii církví východních, aby vědeckými díly a přednáškami osvěcovali ostatní.

V konsistorní allokuci 18. prosince 1924 žádá též, aby na universitách a v latinských seminářích byla vykládána nauka Východanů a věda s ní spojená.

A aby svou myšlenku uvedl ve skutek, Pius XI. poukazuje na to, že život mnišský, tak kvetoucí dnes v církvích východních, dostal se k nám z Východu, obrátil se na syny svatého Benedikta, patriarchy mnichů západních, a svěřil primasovi benediktinskému R. P. Fideliovi ze Stotzingenu úkol vznešeného programu, práci o sjednocení veškerého křesťanstva v téže katolické Církvi: aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř, aby všichni tvořili jedno stádce pod vedením jednoho nejvyššího pastýře.

A R. P. abbé ze Stotzingenu, který zná lidi a který viděl po několik let u díla v koleji svatého Stanislava v Římě iniciátora a prozíravého organisátora, P. Doma Lamberta Beauduina, vyznamenal Belgii, umístiv u nás kolébku instituce, nebo lépe řečeno soujemu institucí, které mají prováděti postupně geniální plán velekněze, pořádajícího s takovou moudrostí, horlivostí a jasností dílo pro jednocení církví.

Jak máme my spolupracovati na apoštolském úmyslu svého milovaného papeže?

Newman v jedné z nejhlubších svých analysí zkoumá nitro toho, jemuž vděčíme za své vzdělání a vyučení, a táže se, jaká jest charakteristika toho zázračného apoštola národů, jehož nazýváme apoštolem par excellence, zkrátka apoštolem, bez přídavku a bez epiteta; a jaké jest po lidsku mluveno tajemství plodnosti jeho apoštolátu. A Newman odpovídá, že ta charakteristika tkví v „*sympatii*“ svatého Pavla.

„*Sympatie*“ znamená zde podle etymologie slova dar pochopiti a osvojiti si city druhého. „Radovati se s radujícími a plakatí s plačícími, snížiti se k chudým a prostým,“ jedním slovem státi se vším všem a dělati to ne slovy nebo pohybem ruky, nýbrž

upřímně, od srdce, toť prvá a nezbytná etapa v dobývání duše.

Sympatie vede ke styku, vzbuzuje důvěru, vyvolává touhu po důvěrnosti a po jednotě. Takto vzniká naše neochvějná víra v naše nauky, až jsme totiž na sobě zakusili, že nás hlasatelé víry chápou, že nám rozumějí, že vykládají v dobrém smyslu vše, co jim svěřujeme, že se nás vždy s radostí zastávají a že nám odpouštějí.

Svatý Pavel vynikal v této mateřské lásce a uskutečňoval ji. Sám srovnával své práce a svůj apoštolský úspěch s bolestmi při porodu a s radostmi mateřskými. Psal prvním věřícím, jež obrátil a jejichž víra se kolísala, Galatským, takto: „Synáčky mé, filioli mei, kteréž opět rodím, až by Kristus utvořen byl ve vás. FILIOLI MEI, QUOS ITERUM PARTURIO, DONEC FORMETUR CHRISTUS IN VOBIS.“ (I.V, 19.)

II.

Drazí bratří v kněžství, jdětež tedy k našim rozkolným bratřím, ale přibližujte se k nim s uctivostí. Neútočte násilím na jejich svědomí, ale čekejte, až vám je sami otevrou. Vaším posláním jest připravovat

vati duše na milost, která může přijíti jen od Ducha Svatého: „NEQUE QUI PLANTAT EST ALIQUID, NEQUE QUI RIGAT, SED, QUI INCREMENTUM DAT, DEUS. Protož, není ničím ani ten, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, jenž dává vzrůst. Ten pak, kdo sází, a ten, kdo zalévá, jedno jsou, ale jedenkaždý vezme vlastní odplatu podle své práce.“ (*I. Kor. III, 7, 8.*) „FRUCTUM AFFERATIS IN PATIENTIA. Přinášejte ovoce v trpělivosti.“ (*Luk. VIII, 15.*)

Východní křesťané mají zvláštní právo na naši úctu. Ovšem, nesmíme jim zatajovati celou pravdu, a hlavně o primátu patriarchy západu z práva božského, Jeho Svatosti papeže římského. Ale kdokoliv s nimi navazuje styky a mluví s nimi o věcech náboženských, musí pamatovati, že Východané uznávají a přijímají platně všechny svátosti, že mají ve veliké úctě Pannu Marii a svaté, že si váží z veliké části katolické hierarchie a že většina z nich nezná důvodů, které je vzdalují od katolické Církve římské. Proto náš svatý Otec Pius XI. nám důrazně připomíná a nás nabádá a čeká od nás práci sbližovací, která záleží v „osvěcování“, jak se vyjadřují naši přátelé anglikáni.

Máme rozptylovati nedorozumění, oprostiti se na

obou stranách od předsudků, snažiti se o znalost historické pravdy. Naším úkolem jest odvalovati, pokud jsme s to, balvany, které brání sjednocení. Jednota sama bude dílem milosti ve chvíli, kterou určí sama božská Prozřetelnost.

Mezi překážkami Unie uvádím jednu, snad hlavní, falešné pojetí, neb aspoň pojetí nepřesné, které má mnoho západních věřících o náboženských obřadech východních církví. Ten omyl je tím zhoubnější, že v očích Východanů se téměř směšuje obřad s náboženstvím, zbožnost s pravdou.

Lev XIII. v apoštolském listě „*Orientalium dignitas*“ ze dne 30. listopadu 1894 objasnil úplně nauku a disciplinu Církve římské, pokud se týká tradicí a svatých obřadů každé z východních církví: „*PROPRIAS CUIUSQUE ORIENTALIS GENTIS CONSUETUDINES SACRORUMQUE RATIONES*, vlastní obyčeje každého východního národa a způsoby obřadní.“

Ať jest sebe starší a oprávněnější latinská liturgie, není ani výhradná, ani není pokládána katolickou Církví za liturgii privilegovanou.

Církev římská si váží obřadů Východanů, vidí v nich veliké vyjádření katolicity a božské jednoty naší víry.

„Zdá se“, dí Lev XIII., „že nic nezjevuje zřejměji katolicity Církve než jednotná pocta vzdávaná Bohu pod tolika různými formami v řečech úctyhodných svou věkovitostí, povznesených ještě tak úctyhodným užíváním, neboť sami apoštolové a po nich Otcové církevní užívali jich při bohoslužbách. Nezdá se, že se zde objevuje úmyslně forma kultu, vzdávaného novorozenému Kristu, zakladateli Církve, Třemi Králi, přišedšími od východu z různých krajů, aby se poklonili před narozeným Spasitelem?“ (*Litterae apostolicae: Orientalium dignitas.*)

Proto římská Církev žádá, aby ty různé obřady byly zachovány v celé své podobě. Několikrát a při různých příležitostech byly dány pokyny latinským misionářům, jež jim předpisovaly, aby se nikdy neuctivě nedotýkali liturgie Východanů a aby dbali přísně pokynů o té věci.

Ostatně nový kodex církevního práva dí výslovně: „Neopovažujtež se nijakž klerikové naváděti buď latiníky k přijetí obřadu východního, nebo Východany k obřadu latinskému — CLERICI NULLO MODO INDUCERE PRAESUMANT SIVE LATINOS AD ORIENTALEM, SIVE ORIENTALES AD LATINUM RITUM ASSUMENDUM.“ (*Can. 98, § 2.*)

A aby klerus a věřící východních církví nebyli pokoušeni viděti ve svém přičlenění k Církvi římské nebezpečí buď bezprostředního, nebo pozdějšího polatinštění s povinností vzdáti se svých tradičních obřadů, ráčil papež Lev XIII. ve své encyklice „*Praeclara gratulationis*“ ze dne 20. června 1894 slavnostně prohlásiti, že „ani on ani jeho nástupci nesáhnou nikdy na práva, výsady liturgie vlastní každé z východních církví. — NEQUE EST, CUR DUBITETIS QUIDQUAM VEL NOS, VEL SUCCESSORES NOSTROS DE IURE VESTRO DE PATRIARCHALIBUS PRIVILEGIIS, DE RITUALI CUIUSQUE ECCLESIAE CONSUETUDINE DETRACTUROS.“

Prosím kněží, aby se pronikli těmito papežovými zásadami, aby si uvědomili celý jejich dosah a snažili se vložit do svého působení správné nazírání a všude je šířili.

Budete tak, ne sice přímo, pomalu, ale jistě s prospěchem připravovati cesty těm, kteří berou na sebe prozřetelnostní poslání, zasvěcující se službě sjednocení církví.

Jest ještě jiná forma apoštolátu, všem přístupná, přímá, hlavní a nejdůležitější: modlitba.

Abychom odpověděli na vznešené výzvy svého

velekněze, papeže, zveme všechny své diecesány, a s laskavým souhlasem všech ctihodných spolubratří biskupů zvu všechny Belgičany, aby si zamilovali ve vši vznešenosti svého křesťanského a katolického pojetí sjednocení církví tu myšlenku a v měsíci svatého růžence aby se obraceli svými modlitbami, svými pracemi, svým pokáním k Bohu prostřednictvím Panny Marie, prostřednice všeliké milosti, aby se co nejdříve uskutečnila tužba našeho božského Spasitele: „Aby všichni jedno byli — UT OMNES UNUM SINT.“ Aby celý ten veliký zástup učedníků tvořil jeden ovčinec: „UT FIAT UNUM OVILE ET UNUS PASTOR.“

„Rozkolní bratři“, zvolal dojemně papež Lev XIII., „ať jest jakýkoli váš ritus, naše srdce jest vám otevřeno. Rozjímejte o těch nadšených a vážných slovech, která pravil Bessarion vašim otcům: „Co odpovíme Bohu, až na nás bude požadovati účet za tu roztržku s bratry On, který, aby nás shromáždil v jednotě téhož ovčince, sestoupil s nebe, vtělil se, byl ukřižován? A jak se omluvíme svým potomkům? Oh, netrpme toho, nedávejme svého souhlasu, nechtějme jednati tak, abychom ublížili sobě i svým bližním.“

„Kéž Bůh vyslyší prosbu, s kterou se k němu obracíte ve své liturgii svatého Basila: ‚Znič, o Bože, každé rozdělení mezi církvemi. Shromáždí rozptýlené údy, přived’ zpět ty, kteří zbloudili, a uveď je v jednotu se svou svatou Církví katolickou a apoštolskou.‘

„Kéž vás přivede Bůh k té víře jedné a svaté, již uchovali neporušenu naši předkové, kterou oslavili světlem svých ctností, velikostí svého genia, výtečností své nauky; kéž vás přivede Bůh k víře Athanasiů, Basiliů, Řehořů Nazianských, Janů Zlatoústých, obou Cyrilů a jiných tolika velkých doktorů, jejichž sláva jest ve vší pravdě společným dědictvím obou církví, Církve západní i východní.“
(*Epistola Apostolica: „Praeclara gratulationis“* ze dne 20. června 1894.)

A d a m M i c k i e w i c z

ŽIVOT SVATÉHO VOJTĚCHA

Přeložil Josef Matouš

Svatý Adalbert, apoštol severu a ochránce Polsky (jeho pravé jméno bylo Vojtěch, což znamená potěcha vojsk, *consolator armorum*), přišel na svět roku 956 na Libici v Čechách. Měl matku blízce spřízněnou s knížaty tamního kraje, a otec Slavník měl nezávislé knížetství na pomezí Polsky. Mladému Vojtěchovi, jež původ a osobní vlastnosti povolávaly k nejvyšším lidským důstojenstvím, dostalo se v zámku hraběte Slavníka vychování zcela rytířského a světského. Ale zakrátko těžká choroba ho zbavila vzácné krásy, zničila v něm síly a vzbudila svrchované obavy o jeho život. Aby zachránili milované dítě, zaslíbili je rodiče Nejsvětější Panně. Nabyv zdraví zavázal se Vojtěch, že dostojí slibu, a oddal se službám Církve. Změnil tudíž způsob života a zaměstnání. Matka ho naučila čísti a zpívat žalmy. Nato se odebral do Magdeburku, aby dokončil studia.

V čele metropolitní katedrály magdeburské byl tenkrát arcibiskup Adalbert. Tento prelát, proslavený apoštolskými pracemi, ctnostným životem, přísnými mravy a silou charakteru, milovaný lidem a vážený papežem i císařem, měl ohromný vliv na církve v severním kraji. Právě byl založil v klášteře Sv. Maurícia školu, jejíž správu svěřil uče-

nému mnichu Otrichovi. Vojtěch si získal přízeň toho mistra a došel zvláštní obliby arcibiskupovy. Adalbert uděluje Vojtěchovi svěcení, dal mu spolu i své jméno německé. Učení a příklad teutonského preláta měly pravděpodobně vliv na příští osudy mladého slovanského jáhna.

Po desíletém pobytu v Magdeburce vrátil se Vojtěch, jemuž již ponecháno nové jméno Adalbert, do Prahy. Jako prostý jáhen slynul zbožností, čistotou mravů a šíří vědění, kteréžto vlastnosti byly tehdy vzácné u slovanského duchovenstva. Když zemřel pražský biskup, byl vyvolen Adalbert za jeho nástupce a všecken český lid jásal.

Češi byli hrdi, vidouce, že jeden z nich dosáhl tak vysoké církevní hodnosti: lid velebil biskupa, který znal jeho zvyky a mravy; bohužel, radost lidu netrvala dlouho. Mladý biskup, proniknutý vědomím svých povinností, vychovaný v přísné škole magdeburské, zaváděl v duchovenstvo přísnou kázeň římské Církve a přičiňoval se ze všech sil, aby vykořenil zbytky kacířství a pohanských obyčejů. Nešlo mu již jen o polepšení bližního svým chováním, ale staral se nakloniti jiné, aby také vykonávali ctnosti, jichž příkladem on sám byl. Leč záhy proti sobě popudil a vydráždil všechny pohanské vášně. V oné době, ačkoli křesťanství bylo již rozšířeno po celých Čechách a uznáno za panující náboženství, nepronikly křesťanské ideje dosti hluboko obyčejů, aby dokonaly přeměnu podle ducha Evangelii. Křesťanství vládlo ve svatyních, pohanství trvalo v národním životě. Češi přestavše uctívati modly, nezřekli se nikterak pohanských obyčejů: mnohoženství, nevolnictví, násilí,

opilství a prostopášnictví. Mezi takovým lidem samo duchovenstvo se mravně uvolňovalo, upadalo, divočelo, a z ciziny přišlé zlo ještě více rozmnožovalo domácí potíže. Východní rozkolnictvo šířilo své učení mezi Slovary. Schismaticové, aby si naklonili pohanský lid, zavedli liturgii v slovanském jazyku a dovolili kněžím se ženiti. Katolická Církev neschválila takového zneužívání. Neboť kterak mohla strpěti, aby kněz neznalý vědy tlumočil po svém posvátná slova do jazyka, z něhož nebyly známy ani první základy? Jaké byly, porovnáme-li je s textem, výrazové prostředky předčasných překladů? Katolická Církev nutila tudíž kněží, aby se učili latině, chtějíc jim otevřítí všechny poklady literatury posvátné i světské, kdežto duchovenstvo rozkolnické, spokojujíc se chvatným ztlumočením několika liturgických formulí, omezovalo se na jich mechanické opakování, nepociťovalo další potřeby osvojiti si učené jazyky a zbavilo se tak možnosti dalšího vzdělávání.

Manželství kněží vyvolávalo následky neméně zhoubné pro vznikající Církev. Katolický kněz, kněz kraje právě na víru obráceného, jest vydán všelikerým obětem, jest povoláním svým vyznavačem Kristovým, apoštolem a mučedníkem. Žena a rodina znemožňovaly by mu splnění povinností. Dlužno dodati, že křesťanství bojovalo ze všech sil proti mnohoženství, velice rozšířenému v oné době mezi Slovary, že usilovalo zušlechtiti barbary, krotíc jejich zvířecí choutky a očišťujíc jejich mravy: nepříslušelo se, aby ženatý kněz, otec rodiny a hlava domu, kázal zdrželivost, odříkání a chudobu.

Otázka liturgie a manželství kněží stala se otázkou života a smrti slovanské církve. Adalbertovi bylo tudíž bojovati jak s pohany, tak se schismatiky.

Opravy, zavedené nebo obmyšlené biskupem pražským, budily proti němu všeobecnou nenávist. Vydán hrozbám magnátů, potupám obecného lidu a odporu duchovenstva, viděl, že je nemožno, aby se udržel ve své diecési. Opustil Prahu a odebrav se do Říma, padl k nohám Sv. Otce. V takové pokorné poddanosti, místo aby činil výčitky svým krajanům, svalil všecku odpovědnost za nezdar v práci na sebe sama, vyznal svou nedostatečnost, malou zkušenost a slabost povahy. Bylo mu třeba, jak pravil, aby se nově zocelil někde v ústraní pokáním a uskutečňováním křesťanských ctností. Složil u nohou papežových pastýřskou berlu a dostalo se mu svolení, aby se uchýlil do kláštera. Učení mistři magdeburští vypěstovali jeho ducha, ale jeho charakter vyspěl v tvrdé škole klášterní. Všude, kdekoli přebýval, v Monte-Casino, v klášteře Svatého Alexia na vrchu Aventinu, zůstavil po sobě dobrý příklad a dlouhý žal. Přesně dodržuje řeholní pravidla, plnil v pokoře povinnosti novice a konal tuhou kajícnost. Jeho druh a přítel Gaudencius dochoval nám podrobnosti o tom životě plném pokorných prací, modliteb a umrtvování. Adalbert, raduje se z nového stavu, domníval se, že konečně došel svého povolání, a radostně a důvěřivě čekal jeho konečného uskutečnění.

Tehdy pražská církev, zbavená pastýře, byla blízka rozpadnutí. Arcibiskup mohučský a kníže český ustavičně po-

volávali Adalberta. Konečně sám papež mu kázal, aby opustil klášter a vrátil se do diecése. Adalbert, srdce máje naplněno bolestí, odložil mnišské roucho a s žalem opustil stěny klášterní cely, v níž ztrávil nejkrásnější chvíle života. Vraceje se do Prahy prostřed skvělé družiny a veselého zástupu, měl triumfující biskup vzezření mučedníka kráčejícího mezi katany (r. 983).

Neměl nijaké iluse o ceně takových lidových projevů; znal měnlivou náladu davu a záhy bylo mu jí také zakusiti. Horlivost, s níž vykonával své povinnosti, vyvolala novou nespokojenost a nové vzpoury. Biskup setrval tím energičtěji na svém. Viděli jsme, že učený klerik magdeburský couvl před překážkami; mnich aventinský pevně se rozhodl, že se opře bouří, pohrdal hrozbami, snášel klidně hany a vzdoroval násilí, až konečně po ozbrojeném přepadení, po osobních urážkách a útoku na chrám, kdy byl znesvěcen příbytek Páně, nabyl přesvědčení, že musí navždy opustiti proradný lid.

Než buřiči, nemajíce dosti na vypuzení biskupa, přepadli jeho příbuzné, povraždili jeho bratry a se zemí srovnali slavníkovský zámek. Adalbert přijal ve vší pokoře úder ruky Boží jako výstrahu nebes a nový projev vůle Boží. Počal chápati, že mu Prozřetelnost vykázała jiný úkol, jiné povolání a uzpůsobila ho k němu zkouškami.

Opravdu, nenechali ho dlouho samotného v Římě. Císař Ota III. a mohučský arcibiskup toužili, aby se vrátil do Prahy. Papež ho neustával vybízeti. Bylo třeba se pod-

voliti. Adalbert odejel z Říma, ale vymínil si, že bude moci, nebudou-li mu Čechové nakloněni, zřící se biskupství a že půjde hlásat Evangelium pohanům.

Svatý ten muž uvažoval od nějaké doby, že jest povolán k apoštolskému dílu. Vzpomínky na životní děje, tajemné hlasy svědomí, tajemná vzrušení a útěšná vidění, s nimiž se svěřoval jenom svému příteli Gaudenciovi, upevnily ho v této myšlence. Ale pln prostoty a pokory, necítil se ještě docela jist svým povoláním. Nemohlť toužiti nepokrytě po mučednické koruně a spolu zanedbávati povinnosti, spojené s konáním biskupského úřadu. Radil se s přáteli, usiloval o přivolení papežovo, zkoumal city lidu své diecése. Dalek toho, aby pokoušel Prozřetelnost, hleděl jen všemožně postihnouti Její vůli. Kdežto Češi odpovídali pohrdáním na smírná slova biskupova, hleděl ho císař Ota III. pro sebe udržeti, a spolu král polský ho volal do své země, právě obrácené na víru křesťanskou. Biskup dal přednost Polsce, v níž viděl bohatou žeň pro svou apoštolskou horlivost. Cestou navštívil Chorvatsko a Slezsko. Neznáme podrobnosti oné cesty, ale kaple vystavěné v Krakově a ve Vratislavi za pobytu světcova a později ke cti jeho jména posvěcené svědčí o jeho práci a jsou pomníky jeho úspěchů.

Tehdy panoval v Polsku Boleslav Chrabrý. Odedávna spřízněn s rodem Slavníkovců a horlivý šířitel náboženství, přijal Adalberta jako přítele, jako příbuzného, jako posla s nebes. Snažil se ho zadržeti v Hnězdně, hlavním městě, a nabízel mu nové biskupství, právě tam založené. Avšak Adalbert zůstal věren svému povolání a žádal po králi jen

radý a pomoci k další misi apoštolské. Dva pohanští národové sousedili s Polskem; s jedné strany Pomořané, původem Slované, poddaní Boleslavovi, větším dílem pokřtění, ale ustavičně se bouřící proti králi a Církvi; s druhé strany Prusové. Ti byli téhož kmene jako Litevci a Lotyšů, národové nejistého původu, jejichž jazyk se různil ode všech známých jazyků, a připoutaní ještě velice ke svým modlám. Adalbert se rozhodl, že jim přinese Slovo Boží. Než se rozloučil s králem, zůstavil mu na památku svého pobytu v Polsku píseň, kterou právě složil v slovanském jazyce na počest Nejsvětější Panny. Píseň ta, zvaná Boga-Rodzica, stala se slavnou v dějinách Polsky.

Dostav se do Gdánska, vsedl na královskou loď, vyplul na moře a přistál u ústí Pregoly. Tu, odtrhnuv se od družiny polské, která by byla vzbudila nedůvěru barbarů, v průvodu Gaudencia a mnicha Benedikta směle vykročil k Prusům, jež podívaná na cizí loď přivábila na pobřeží. Pohané obklopili malý hlouček poutníků, hleděli udiveně a s opovržením na jejich pokorné postavy, vysmívali se jejich bídnému a zvláštnímu ústrojí a nakonec je počali znepokojovati. Když pak se Adalbert pokoušel usmířiti jejich hněv, udeřil ho jeden z těch divochů palicí a srazil k zemi.

Leč poutníci se nedali zastrašiti tak příkrým uvítáním a vešli do vísky nedaleko pobřeží. Tam byli podrobeni jakémusi výslechu, a jakmile zvěděli, jaký je cíl jejich cesty, kázali jim pod trestem smrti opustiti krajinu. Adalbert musil se přeplaviti na druhý břeh Pregoly. Rozhodnův se mocněji

než kdykoli před tím, že dílo své znovu započne, přemítal v samotě o prostředcích, jak by je nejlépe vykonal. Uznal za prospěšné těžiti z nějaké zkušenosti, již nabyt za krátkého pobytu mezi pohany. Pokládal za nutné ostříhati si vousy, obléci se v šat pruský a naučiti se lépe než dotud místnímu jazyku.

Tak tři naši poutníci bloudíce po věkovitých lesích, obklopení divokými zvířaty a zbaveni všeliké lidské pomoci, setrvali v úmyslu zreformovati náboženství a obyčeje celého národu! Jejich poklady, zbraň a střelivo, skládaly se z kalicha, kterýž jim sloužil, aby vykonávali svatá tajemství za řevu medvědů, vlků a zubrův.

Odvaha apoštolova překonávala všeliká nebezpečí a strádání; nedal se zviklati ani strachem, ani viděními, ani sny svých druhů. Kterési noci ušel Gaudencius ve snu zlatý kalich naplněný vínem, vztáhl ruku, aby jej uchopil, ale náhle se mu zjevil strážce, který tomu zabránil, řka, že je kalich vyhrazen pro Adalberta. Mnich, polekán tím viděním, vypravoval je svému mistrovi: „Synu můj — odpověděl klidně svatý biskup — dej Bůh, aby se tvá předtucha vyplnila, ale varuj se věřití snovým viděním.“

Nazítří se vydali na další cestu zpívající žalmy. Gaudencius sloužil mši sv. a Adalbert přijal z jeho rukou Nejsvětější Svátost. Ani on, ani jeho druzi nevěděli, že sloužili mši v posvátném příbytku pohanů, v hloubi posvátného háje, v sousedství bůžků a před tváří pohanů, kteří se již dávno ubírali po jejich stopě. Zakrátko se přihnali barbaři, vrhli se na biskupa, povalili ho a svázali. Adalbert sotva

měl kdy, aby odříkal krátkou modlitbu a promluvil k druhým několik slov útěchy, když vtom *sigo* neboli pohanský kněz mu ponořil do prsou kopí. Na to znamení ho barbaři, počtem sedm, skrz na skrz probodali, všichni rázem, svými oštěpy. Adalbert složil ruce křížem a padl modle se o obrácení svých katů (23. dubna 997). Gaudenciovi a Benediktovi, kteří byli odvečeni v otroctví, podařilo se uniknouti a dostali se do Polska.

Král Boleslav, ohromen zvěstí o smrti biskupově, vypravil posly, aby vyjednávali s Prusy, a vykoupil váhou zlata tělo mučedníkovo, jež uložil pak v Hnězdně do nádherného hrobu.

Zatím vliv, který měl Adalbert za živa na severu, vzrostl po jeho smrti. Jeho sláva se rychle rozšířila po celém světě křesťanském. V Římě již věděli o historii jeho mučednictví: bylať zvěstována v zázračném vidění svatému bratrovi z kláštera na Aventinu. Připomínali si ctnosti, kteréž tam Adalbert uváděl v život, divy, které tam vykonal a které jeho skromnost nedovolila dotud ohlásiti. Zároveň dostalo se těm, kdož se modlili u jeho hrobu v Polsku, zvláštních milostí. Putovali v zástupech k jeho hrobu. Císař Ota III. vydal se na pouť do Hnězdna, aby navštívil ostatky dávného přítele. Boleslav těžil z té příležitosti, a ukázal před císařem v plném lesku svou moc a bohatství. Ota nadšen přijetím, jaké mu vystrojil polský vládce, obdaroval ho slavnostně titulem královským a vsadil mu na hlavu vlastní korunu. Tak možno říci, obdržel Boleslav z rukou mučedníkůvých korunu královskou, o niž odedávna byl usiloval

a kterou nemohl ani dary získati od papeže, ani mocí dobýti na císaři. Slavnostní obřad korunovace měl, jak se zdá, blahodárný vliv na osudy královny. Maje dotud málo štěstí ve svých předsevzetích, měl napotom dlouhou řadu úspěchů, dobyl velikých vítězství, podmanil si rozsáhlé provincie a zasloužil si titul zakladatele království. Mohli bychom mu však vytknouti, že nerozuměl dostatečně politickému dosahu náboženské mise Adalbertovy. Kdyby se byl Boleslav, místo aby vášnivě bil Němce a Čechy, bral po stopách apoštolových a všechno usilování obracel na sever, byl by získal víře a k svému panství připojil Prusko a Litvu, které se sloučily s Polskou teprve po třistaletém válčení a vzájemných porážkách.

Vzpomněli jsme o hymně *Boga=Rodzica*. Tato hymna se stala bohatýrským zpěvem Poláků. Zpívajíc *Boga=Rodzica*, hnala se strašná jízda Lechů proti nepříteli. Tato hymna, razíc cestu bílému orlu, ozývala se na nesčetných bojištích, její zvuky se nesly za prudkých rozletů po širé prostora mezi Černým a Baltským mořem, mezi Kremlem a břehy Labe a přestala se rozléhati teprve v době, kdy Poláci zanechali výbojů. Ony věky polské historie, které shrnujeme pod název Polsky „výboje činící“, mohly by se právem zváti věkem Bohorodičky. Tak se tlumočí prorocké jméno Vojtěchovo a jeho význam: *potěcha vojsk*.

K „Pramenům“:

Dr. Fr. KRÁSL a J. JEŽEK: *SVATÝ VOJTĚCH, druhý biskup pražský, jeho klášter i úcta u lidu*. Nákladem Dědictví svatého Prokopa, v Praze 1898. — Předmluva začíná takto: „Jako když ze zamračeného nebe zářící hvězda prokmitne chmurami, jako když oasa zjeví se poutníkovi ve vyprahlé poušti, jako ta svěží ratolest, již holubice přinesla do korábu na hoře Araratu: tak myslí trudem zachmuřené nad neutěšenými poměry časovými blahou útěchou bezděky zasvítá vzpomínka na tu krásnou slavnost, již Čech i Polák, Němec-Prus i Maďar oslavovali loni (roku 1897) našeho druhého biskupa a patrona zemského svatého Vojtěcha o devítisté ročníci jeho smrti mučednické...“ — V tomto svazku jest uvedena skoro všechna svatovojtěšská literatura až do zmíněného roku. V polských pramenech (str. 31. a 32.) Mickiewicz není jmenován. Tím větší zajímavost bude mít tento jeho „Život“, psaný „z hloubky“, v němž epika duní v pedálových polohách, a jehož hodnota vynikne, až si relief vyvoláváme v paměti.

Karel KONRÁD: *DĚJINY POSVÁTNÉHO ŽPĚVU STAROČESKÉHO*. Díl první, str. 36. — Zde jest nápěv slavné polské písně *Boga-Rodzica*, složené svatým Vojtěchem, jak jej podává hrabě Alex. Przewdziecki dle rukopisu čenstochovského z konce 15. věku.

Cyprian NORWID: *BOGA-RODŽICA*. Píseň s hlediska historicko-literárního vyložená. Přeložil Klement Maria Šebesta. Vyšlo na 44 stranách Nova et Vetera, č. 21 v srpnu 1916 ve Staré Říši na Moravě. — V pojednání tomto jest tolik skvostů myšlenkových, že všude jinde by bylo přijato s nadšením jako objev. Jen u nás to leží nepovšimnuto, a neupoutala pozornost ani starodávná píseň Vojtěchova, ani veliký básník Norwid, neboť v duchovních oblastech náš národ hlouběji nepracuje, dokud Bůh nepřitáhne nad ním lis svého hněvu. A ten jest již deset let rozklíněný suchem křesťanských duší . . .

Jaroslav DURYCH: *SVATÝ VOJTĚCH*. Triptych. Svazek Dobrého Díla ve Staré Říši na Moravě, vyšel v červenci léta Páně 1921. — V titulu a na obálce románský ornament; celý svazek jest tištěn dvojí barvou. Kdo nečetl třetí části této básně, neví, co básník Durych umí. A neví, jaké krásné verše máme o Smrti i my, národ jen napolo gramotný.

ALBUM SVATOVOJTĚŠSKÉ. K 900 leté památce smrti svatého Vojtěcha. Sestavili a vydali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. V Praze, nákladem vlastním, 1897. — V textu jest 53 vyobrazení zinkografických a dvě přílohy; mimo text jest 48 světlotiskových a 2 barvotiskové listy. — Zkrátka bohatá svatovojtěšská ikonografie, vydaná se vzácnou péčí ctitelů našich svatých patronů.

NEJSTARŠÍ RELIEF SVATÉHO VOJTĚCHA.

Nejstarší památkou na sv. Vojtěcha a zároveň nejstarším dosud známým vyobrazením našeho světce jest prastará skulptura kamenná na mramorovém roubení studnice, nalézající se v Římě na Tiberském ostrově („Isola di Roma”), v tak zv. chrámě sv. Bartoloměje, jenž byl dříve vlastně chrámem svatého Vojtěcha. Studnice ta stojí před presbytářem uprostřed schodů k němu vedoucích. Ze studnice té pivali druhdy věřící s důvěrou vodu, ježto prý se v ní nalézaly svaté ostatky. Na mramorové obrubě vytesány jsou čtyři reliefs: na průčelní straně jest relief zobrazující Krista Pána, na straně evangelijní relief sv. Bartoloměje, na straně zadní k oltáři obrácené relief císaře Otty III. a na straně epištolní konečně *relief svatého Vojtěcha*. Jestliť tu světec zobrazen prostovlasý s plnovousem, an v pravé ruce drží prostě zakřivenou berlu a v levé knihu. Písmena TEI ŠČI, jež na skulptuře se spatřují, jsou součástí nápisu, který kol kolem obruby se vine: „OS PUTEI SANCTI CIRCUM-DANT ORBE ROTANTI.” Skulptury jsou prastaré, byvše asi zhotoveny nedlouho po smrti císaře Otty III.

Msg. K. Jänig roku 1873, na paměť dřívějšího posvěcení tohoto kostela, dal vytesati ke cti svatého Vojtěcha po stranách hlavních dveří nápis: „HIC ET ADALBERTI PALMAS COLUISSE LICEBIT, UNA PEDUM PRAGAE TENUIT, STEPHANUM ALTERA TINXIT”, t. j.: „Zde lze uctítí také ruce svatého Vojtěcha, jedna držela biskupskou berlu v Praze, druhá křtila svatého Štěpána.” – (*Vyňato z Alba Svatovojtěšského.*)

S e r g e d e C h e s s i n
LENIN A RUSKÁ CÍRKEV

„Svatá Rus“ ... Byla v tomto skvělém přívlastku — naplněném dnes nevýslovným steskem — hluboká skutečnost dějinná. Prolistujte příručky: církev se postavila proti dobyvatelům tatarským, jimž knížata moskevští líbali třmeny; zvítězila nad vzpourou s patriarchou Hermogenem a Abrahamem Palicinem. V nejtragičtějších hodinách, kdy národ byl sklíčen úzkostí, způsobovala ruská církev, že se rozvíjel zá-
zrak, zachraňovala stát se scestí, zachraňovala jej, poněvadž byla v Rusku základem, počátkem, ba duší státu.

S pravoslavím přinesl kníže Vladimír z Byzancia pojem státu, posvěceného dokonalou svou shodou s církví. Zároveň s modlami, které vrhal do vody, zbavoval se lid neustálé anarchie, v níž do té doby svrchovanost knížat bojovala o nadvládu se vzpourami neukázněných davů. Pod požehnáním kříže protivy splynuly; stát sotva zrozený, chaotický a sešlý, zmítaný záchvaty nepravidelného vzrůstu, stával se společností, založenou na božských základech a řízenou knížetem, poslaným Bohem. Rusko přijalo byzantskou trojici:

Bůh, car, lid. Car, spojovací článek mezi nebem a zemí, pomazaný Páně, živá ikona basilik, měl církev jako duši a lid jako tělo. A ve své původní čistotě neměla tato synthesa nic z theokratie oddálené a hrdé, a rovněž tak neměla nic aristokratického. Církev ruská nepoznala ani lesku moci světské, ani hrdinských opojení rytířství; byla vždy církví zvláště lidovou; její duchovní, ženatí, otcové rodin, vzdělání obyčejně velmi prostředního, byli těsně spojeni s obyvateli venkova. Církev neosamocovala se v tajemství velebné latiny, mluvila lidu jazykem, jemuž rozuměl, užívala slov všedního života; církev carská byla církví plebejskou. A tato demokratická povaha církve přizpůsobovala se politickému složení Ruska samého, kde rozrůznění sociální jsou způsobena výhradně vlivy západními. Staré Rusi bylo neznámo toto oddělování v třídy, které mezi bídnými chatami selskými budovalo feudální věže. Se stanoviska zeměpisného jako se stanoviska sociálního bylo Rusko ohromnou rovinou stejnorodou. A z této jednotvárnosti povrchu země vynikaly jen zlaté kopule chrámů a ve stínu křížů Kreml. Srazte kopule, srovnejte se zemí Kreml a starodávná rovina barbarská, vypadlá ze svého rámce historického, vezme na sebe znova svůj pustý vzhled . . .

Bedněné vížky klášterů rozmnoženy byvše církví*, označovaly ohniska vzdělanosti a středy kolonisace.

* Prof. Kuzněcov uvádí ve své brožurce o Církvi a státu tato čísla: 550 klášterů mužských, 475 ženských.

Mniši, věrozvěstové Kristovi, byli při tom horlivými, nejobezřetnějšími jednately státu. Zároveň s katechismem byzanckým učili politickému evangeliu Moskvy národy kočovné, které usazovali kolem klášterů; poskytovali vzoru, výzbroje, kázně pestrým kmenům, bloudícím po širých krajích ležících ladem; porušili Rusko. Pravoslaví a Moskva — tyto dva pojmy jsou neoddělné, pevně spojeny navzájem pouty organickými, společným oběhem krevním. Lid ruský, neschopný většinou povznést se k abstraktní a vyšší představě vlasti; neznalý zeměpisného pojmu své země, vždy nahrazoval věrou nedostatek smyslu politického nebo vědomí vlasteneckého. Všichni velcí znalci psychologie národní jsou zajedno tvrdíce, že mimo cit náboženský nic nemohlo ovládnouti spousty národa, pudově anarchického, rozprostřeného po šestině zeměkoule. „Vezme-li se lidu ruskému pravoslaví“, psal Aksakov, „nebude již míti, čím působiti na svět.“ A Dostojevskij: „Rusko může dosáhnouti plnosti svého dějinného vývoje jen, když slouží pravoslaví.“ Neboť církev ruská je především a přes svůj byzancký původ církví hluboce a podstatně národní; je nepřátelská kosmopolitismu, vzpouzí se všeobecnosti; její proselytství splývá s výboji státu. Války vedené starým Ruskem přijímaly vždy povahu válek svatých, obrany kříže sedmiramenného proti nevěřícím a rozkolníkům. Vítězství polská znamenala vpád papežství; vítězství turecká panství půlměsíce; jedny jak druhé značily

tolik jako odnárodnění, a stát jako církve byly stejně ohroženy. A tím se stalo, že při pohromách pravidelných vojsk nejuctívanější svatyně svými zdi, na nichž stály ikony, zahradily cestu vpádu, že Moskva za svou spásu děkuje lavře sv. Sergěje, a když muži s vakem na zádech a zkrvavenýma nohama putovali měsíce, aby poklekli před ostatky mnicha-bojovníka, vykonávali především pout vlasteneckou.

Bez církve není vlastenectví; bez církve není mravnosti. Soudy, četníci, všechen donucovací aparát státu byly by stíženi malomocí, kdyby mužik nedovedl spatřovati hříchu v zločinu a neměl více bázně Boží než strachu před soudcem. Odtud v nejhlubším vědomí trestuhodnosti ty extatické výčitky svědomí, ony krise kající, věčná touha povýšiti kazajku trestancovu na zíněné roucho světcovo, všecky prudké záchvaty mystické, s nimiž nás seznámili romanopisci ruští. Mužikovi nikterak nebylo třeba čísti *Bratři Karamazových*, aby prohlásil, že by bylo dovoleno vše, kdyby Boha nebylo. Stát sám byl v úctě jen potud, pokud měl v úctě církve. Zruší-li stát spojení s církví, podpisuje tím svou vlastní zkázu; revoluce se zvrhuje ve vzpouru; vše se stává mužikovi dovoleným. A když bolševictví, náboženství šílícího davu, katechismus vzbouřených otroků, bude chtíti vzkřísiti stát ruský z revolučního chaosu, bude nuceno utéci se k nejdespotičtějšímu užití surového násilí, aby nahradilo staletou součinnost církve. Stát bude míti za jediný základ donuco-

vací aparát usurpovaný, základ křehký, budiž sebe rozsáhlejší moc Ve-Če-Ky.* Lid, nejméně znalý zákonů v Evropě, neustane viděti zla ve výměrech trestních, jako odmítne ztotožňovati dobro s úctou k nařízením sovětovým. Vláda bolševická bude pomstou odsouzenice k nuceným pracím. Sám Lenin to uznává nepřímou, když píše: „Bylo by bláznovstvím mysliti, že lidé se stali lepšími proto, že vypukla revoluce proletářská.“ Pravda jest, že sklesli zpět v stav dravců, jejichž pudy jediná církev podrobovala znění zákoníku. A toto místo, zabrané v psychologii ruské svědomím náboženským, vnutilo nakonec státu bolševickou potřebu sledovati tradice byzancké, přikládati si povahu posvátnou. Fryžská čapka na hlavě Leninově má neodolatelný sklon proměnit se v mitru patriarchovu.

Z článků, v nichž doktrináři se snaží nastíniti metafysiku sovětů, vylupuje se, s počátku bojácně a pak s určitostí pořád dogmatictější, hrozná ctižádost, státi se dědici křesťanství. Bolševictví projevuje jakousi shovívavost ke „komunám“ prvních věřících, v nichž se mu líbí poznávati zárodek svých komun rudých. Jest hotovo odkrývati rysy sovětské v tom, jak prvotně bylo v životě užito evangelia, vyznávaného chudými, poníženými a pronásledovanými; ale dříve, než křesťanství se stane „církví vyděračů“, jeví se v očích Moskvy již protirevolučním, proviňuje se tím, že klade nebesa

* Název složený ze začátečných písmen: Všeruská mimořádná (čezvyčajnaja) komise.

nad zemi, že zanedbává, co je podstatným: proletářskou organizaci produkce. A nebe — dle veršů Heino- vých, uvedených Gorevem s patrnou libostí — bolševici „přenechávají andělům a vrabcům“; na zemi uskutečňují své „království nebeské“, rudý ráj davu nasyceného kostmi bohatých. Bolševictví zhaší hvězdy onoho světa, aby omezilo touhy lidské jen na výrobu a zvláště na spotřebu bohatství lépe rozděleného; theoreticky jest náboženstvím otřásajících se strojů, úrodných pozemků, naplněných žaludků, je materialismem Engelsovým a Marxovým do krajnosti vulgarisovaným, pohlceným k blahu hojného trávení. Proti serafické blaženosti budoucího života kladou přítomnou spokojenost komuny, kde minimum práce je odměněno maximem odplaty. Básník Luka Panfilov složil dokonce bolševické *Credo*:

Věřím ♥ naši komunu svatou,
v jasné království lidí,
věřím v zemi . . .*

Tu je vysloveno velké slovo: dědičný hřích je řádu ekonomického, a produkce je zdokonalitelná. Bolševici, optimisté a věřící v účelnost dle přání, mají všechna nadšení a pověry rodících se kultů.

*„Derevenskaja komuna“ (Venkovská komuna) z 17. března 1920.

Zároveň však mají všecky nesnášenlivosti, všecky nenávisti sekty, která si osobuje monopol pravdy. Nesrovnatelnost mezi názvem komunisty a povahou křesťana je naprostá. Bolševický tisk, s *Pravdou* v čele, prohlašuje výslovně, že se nesrovnává náležitě oficiálně k straně komunistické a „oddávati se výkonům, které mají vztah k náboženství a k magii“. Odbory bolševické, přes některé kolísání v praxi, učinili si pravidlem vyloučiti ze svých řad členy obviněné, že „činili přílišné poklony duchovním“. Přílišnými poklonami třeba rozuměti všecky svátosti, nevyjímajíc manželství, neboť všechny znamenají „nepřípustné zasahování nebeského *barina* ve věci komunismu“. „Strana bolševická“, píše Gorev, „má poslání osvoboditi lidstvo od pověr, dědictví vlády kapitalistické, a vykonávání obřadů členy strany připravilo by komunismus v očích proletářských mas o vážnost.“ Pod vládou sovětů je nemožno, dáti císaři, co je císařovo, a Bohu, co jest boží, neboť bolševický císař splývá s Bohem. Třeba voliti mezi učením církve a učením Smolného.

* *

*

„Politika strany komunistické“, dle vlastních slov jejího programu, vyloženého 1. března 1919 v *Komuně Severu*, nepřestává na rozluce církve a státu ... kroku slibovaném ode dávna demokracií buržoastic-

kou, nikdy však neprovedeném pro četné svazky, které spojují propagandu náboženskou se zájmy kapitalismu. Starajíc se, aby zničila všecky pásky mezi třídami vykořisťovatelů a agitací církevní, jakož i aby vyhladila všecky předsudky náboženské, „*ruská strana komunistická podniká velkolepé tažení proti náboženské*“.

Jaké mohou býti za takových poměrů vztahy mezi církví a státem, ne-li válkou náboženskou?

Aby mohlo žít, pouští se bolševictví do kyklopské práce odvrátiti od křesťanství onen lid, v němž Dostojevskij pozdravoval „nositele Boha“.

Uveďme jako první kopnutí motykou nařízení z 2. února 1918, podepsané pí. Kolontajovou, tehdejší rozsudí ve věcech církevních. Nařízení škrtá z rozpočtu státního výdaje, určené pro vydržování budov posvátných, a zastavuje od 1. března všecky platy, jichž požívalo duchovenstvo. Dne 15. února vychází, vypracováno byvši, jako vždy, narychlo a ledabylo, definitivní nařízení o odluce církve a státu, ukaz ďábelský, diktovaný záštim nejnesmiřitelnějším. „Církev, duše ruského státu“, řekne profesor Kuzněcov, „dostává v Rusku méně práv než nějaký klub cyklistů.“ Zakazuje se jí míti něco, přijímati, získávati, děditi něco, jednati před soudem: církev není již osobou právníckou; toť občanská smrt, ba je to smrt tělesná, neboť sověty zakazují náboženským společnostem, majícím právo konati služby Boží, stanovení povin-

ných poplatků (čl. III.). Církev je vydána v pravém smyslu slova hladu: všechny statky nesoucí důchody prohlašují se „vlastnictvím lidu“, a aby „místnost pro kultus“ ušla zabrání národem, třeba formálního usnesení *ciku** v Moskvě a *ispolkomu*** na venkově. Nařízení to zahrazuje církvi dokonce brány duší zákazem vyučovati ve školách; vyvrhuje ji z rodiny se svěštěním záznamů matrikových, otřásá svátostí manželství, dávajíc notářům pravomoc prohlásiti rozvod při obapolném svolení.

Takové je znění předpisů: stavidla otevřená pro nejhorší pomsty. Bůh jest vřaděn mezi protirevolucionáře, a církev prohlášena za zřízení buržoasní. Občanská válka je bohatší o jednu frontu: bombarduje se nebe, bojuje se proti Bohu.

Nejprve propaganda. V tisku bolševickém — a jiného není — pop je denuncován záští lidu stejně jako statkář a šlechtic. Denně namáhá se *Rosta* — úřední kancelář telegrafická — aby odkryla protisovětová spiknutí v kostelích a ve sklepích ohromné zásoby potravin, nahrabané „kazateli postů“. Mezi generála s naježenými epoletami a kupce s vystrčeným břichem sta-

*Cik, název utvořený ze začátečních písmen = centrální komitét.

**„Ispolkom“ = ispolnitel'nyj komitet (výkonný výbor).

vějí karikatury, pravidelně siluetu popa s naběhlým nosem opilce. Je klasickým hrdinou všech kluzkých historek, rozšlapovaných v rozličných těch *Pravdách* a *Rudých novinách*. S dokonalou znalostí selské mentality podnikla propaganda svůj útok na prvním místě proti popovi, mnohem méně oblíbenému na venkově, než jsou váženy jeho úkony kněžské. Ale vlastním terčem, v nějž se míří, zůstává církev: jde o to, aby víra byla zbavena své váhy v očích věřících. Naproti kapli Iverské, u brány Kremlu, kde je zázračná ikona Panny Marie, — ikona, která zachránila Moskvu od moru a vpádu nepřátelského, — rozkládá se od ledna 1918 na průčelí radnice ohromná tabule s nápisem červeným jako volská krev: „Náboženství jest opiem lidu“. Hotový program: třeba vyvésti lid z opojení, vyrvati jej zhoubným výparům, jimiž se zastírá rozum komunistický. Sužující sesvětšřování volá do zbraně proti církvi vládní pomůcky inkvisitorské: ikony se prohlašují za nepřátelské lidu; vymítají se ze škol, vymítají se z nádraží,* pronásledují se dokonce v soukromých bytech zvláštním poplatkem, ustanoveným v některých guberniích na svaté obrazy. Nejtěžším poplatkem stížena je ikona knížete Alexandra Něvského — kníže a světec, toť příliš mnoho najednou; dávka je 200 rublů ... Za obraz Kristův je poplatek snižen na 50 rublů pod záminkou, že Kristus nebyl cizí přesvědčením — bol-

* Nařízení ze dne 19. listopadu 1918.

ševickým. Nemocnice jsou překřtívány*: nemocnice Maří Magdaleny v Petrohradě má nyní jméno Věry Sluckiny, sionistického *továřišče***. Modlitba v třídách školních je nahrazována *Internacionálou*. Tajné oběžníky doporučují učitelům kursy atheismu, rozumem odůvodněného. V Rybinsku, v klášteře sv. Žofie, odňatém svému určení a užitím pro komunistickou školu, donucoval soudruh Smekalov děti, aby odpřisáhly svou víru posunky, vypůjčenými od černé magie. A aby dokázaly lidu způsobem makavým nicotu jeho víry, vybraly úřady dokonce sarkofág sv. Sergěje, kde kinematograf zaznamenal místo nezmarných ostatků „veliké množství mrtvých červů, spráchnivělé kosti a zbytky bavlny“***.

Kněz, buržoa v klerice, kapitalista sakristie, je podroben všem robotám služby občanské. Preláti šedesátiletí nakládají vagony, vyklizují trati železniční, čistí žumpy, kopou bratrovražděné zákopy. Kněz svou věrou a svým povoláním protirevolucionář, neujde rovněž rudému teroru. Cely bašty Trubeckého jsou naplněny duchovními, vyhublými hladem. Otec Ladygin, zvláště vážený v Petrohradě, byl po měsíce zazděn v pevnosti, živá kostra, k níž později výčitky svědomí lidu přidají svatozář mučeníkovu. Mnohokráté žádal Trockij o uvěznění patriarchy Tichona, drženého ve

* Nařízení ze dne 31. ledna 1919.

** Továřišč = soudruh i soudružka.

*** Listy bolševické z 10. dubna 1919.

vězení domácím, leč před tímto nejvyšším vyzváním církve vždy *cik* váhal býti po vůli synu rabina Bronsteina.

Doba katakomb ožívá v samém dvacátém století: po stovkách jsou vrháni popové i mniši dravým zvířatům — zvířatům, která se stala rudými lidmi. V samotné oblasti kubanské není za okupace bolševické v seznamu mrtvých méně než čtyřicet tři kněží. R. 1918 zahynulo čtrnáct arcibiskupů, většina za krvavých frašek ve zběsilosti rozjitřeného sadismu. Hermogen, biskup tobolský, byl utopen po dvou měsících nucené práce. Andronik, arcibiskup permský, byl veden městem, oči maje vyloupány, obličej rozdrásán nožem, dříve než byl popraven. Tělo kněze Rasputina, zabitého v Piněze, je hozeno psům. Nad tělem arcibiskupa jekatěrinburského Řehoře vztekají se Číňané s divokostí ještě větší než hladoví psi; rozkrajují, roztrhávají, rozsekávají na kousky mrtvolu a botami směšují s hlinou strašnou lidskou kaši. Zvláště v oblasti donské zločin vzal na sebe ohavné podoby činů odvetných, které by přišly po vítězství satanově... Knězi Dmitrijevskému uřezují ukrutníci nos, ucho a po něm druhé, drží ho spoutaného na kolenou při tomto mučení a nakonec mu stínají hlavu. Otec Valinovskij skonává pod ranami metel. Farář z Plastonovské umírá zvolna maje hrdlo rozdrásáno sečnými ranami. Farář z Polajka, přivázán jsa ke kolu popravčímu, je svědkem znásilnění své ženy. A kříž je tu zneuctěn, stává se zase potupným nástrojem popravčím, jímž byl kdysi:

kněz Potulovskij jest ukřižován;* tři jiní kněží v gubernii chersonské zakoušejí utrpení Spasitelova. Otec Nikitskij, šedesátiletý, jest přinucen odříkati modlitbu, která předchází přijímání, otevřítí ústa a místo svátosti, roztříští mu kule čelisti.

Revoluce se vrhá na vnitřnosti Kristovy. Mučí Boha v tělech jeho kněží. A poněvadž Bůh uniká bodákům, snaží se zasáhnouti ho evangelií, spalovanými na veřejných náměstích. Vypuzují ho z kostelů jako buržou, vyhnaného ze svého domu. Bůh se vyhazuje na ulici, aby ustoupil garáži Trockého, v klášteře čudovském, a zvláště při *tanculkách*, veřejných tanečních zábavách, ve vážných zdech kláštera pokrovského, lavry sv. Alexandra Něvského, kde zlodějská chátka bolševická se točí při hlučných zvucích gramofonu. Častěji než jednou spatřili vojáci Denikinovi basiliky snižené na stáje, koně pokryté mešními rouchy s kříži, houpajícími se jim pod ohonem. A příliš často v Nejsvětějším za ikonostasem šílenství skatologické naplnilo posvátné nádoby lejnem, pomazalo i nejmenší nářadí bohoslužebné výkaly s trpělivostí maniaka, proměnilo absidu v stoku.

Na zříceninách oltářů pokálených slaví démoni revoluce své černé mše. Čety se řadí před ikonami a střílí Krista, Pannu Marii, svaté v obrazech. Na jejich místo vsazují se do rámců služebníci Belzebubovi: Trockij s profilem černého kozla, mongolská tvář Le-

* Vyšetřování komise, ustanovené generálem Denikinem.

ninova, kudrnatá a opičí hlava Zinověvova, rabínská maska Sverdlovova. Zůstane-li nějaká ikona střelbou nedotčena, udělají otvor v ústech světcových nebo apoštolových a vrazí cigaretu v malovanou houšť bílých vousů. V chrámě v Ljučné kouřil takto sv. Mikuláš, absurdní, jako vyjevený pod svou zlatou mitrou, posázenou drahými kameny. A v zapáchajícím svato- stánku mezi výkaly lidskými a karikaturami Boha, začíná se pekelný rej. Kněží v spodničkách jako ženské, vždy však s křížem na prsou, točí se, přízračné ženy vousaté, v kole posedlých, kteří bodají bodly a práskají karabáčem. Dívky, nastrojené do kněžských rouch, zdvihají nohu, hýří v necudnostech ... Polnice vřeští, ruce tleskají do taktu krokům tanečním a udávají ryt- mus rouháním: toť taneční veselí antikristovo. Je to jako dech pekel, jenž rozpaluje mozky a pudí je, aby si žádali ďábelských karnevalů. V kapli v Migulinské slaví komunisté svatbu kněze a kobyly, bok po boku s hřívnatou nevěstou, ozdobenou svatebním závojem, jest postaven kněz před evangelium; fraškovitý od- dávající podává kobyle ikony a kříže k chřípím, a na konec mládenci roztrhají kněze na kusy.

* *

*

Těm, kteří pro všechn život měli před sebou stereotypní obrázek mužika ze selanky, nepřestane se zdát tento satanism hádankou pro vždy nerozlušti- telnou. Náboženská pronásledování bolševictví nepo-

stačí vysvětliti vzpoury lidu proti kříži. Rovněž nelze připustiti, aby svalována byla všecka odpovědnost za všechny tyto bouřlivé záchvaty na to, že v prostředích sovětských převládají živly židovské, lotyšské, finské. Lid snášel tyto vetřelce. Prodal duši svou ďáblu za pozemky. Obnovil smlouvu Faustovu s peklem a jen proto, aby trávil a měl majetek, zabořil se do země a zapomněl nebe. Včerejší nevolník v radosti, že našel zase hroudu, ponechal úplnou volnost hebrejskému ochránci. Podrobil svou víru choutkám nového pána, jako ohýbal hřbet před někdejší *barinem*. Ale lid ruský je neschopen lhostejnosti ve věcech náboženských. Nezná střední cesty mezi zbožným klaněním a nenávistí, andělem a hovadem: jeho psychologie kolísá se podivně mezi krajními póly zločince a světce, mezi dobrem a zlem, jak je koná východní sektář, mystik ekstase nebo zločinu. Lid ruský nedokáže vyznávatí atheism, než bodáky obrácenými proti ikonám, jako kdysi zanícení jeho víry shroutilo se v pogromech. Poplývá svatyně chrchly, není-li Boha, a ochotně vyřízne na počest církve krvavý kříž v život židovek, které skrývají bezbožné zárodky. Vždy a všude, jde-li o to, sloužiti Kristu nebo Luciferovi, objevuje se obrazoborec byzancký, křečemi stížený, šklebící se šílenstvím bakchickým. Ruská apokalypsa zakládá se na duševní patologii.

V Medvědce, malém městysi nad Vjatkou, rudé oddělení vojska nutí pro svou zábavu své zajatce, asi

deset starých prelátů, bílých jako sníh, aby tančili. Nesmírný zástup se sběhne, oblouzen zajímavostí takového nevidaného divadla. Není nejmenšího odporu. Sedláci, selky chytají se za boky, smích se mísí s rouháním. Parné slunce ozařuje tento výjev, při němž se vybavují hrůzy vpádu mongolského. Kněží umdlévají, zmoření únavou a horkem. Tu láká ukrutníky nový rozmar. Popové mají žízeň, popům třeba se osvěžiti, a starci, píchání bodáky, poznamenavše se rychle znamením kříže, vrhají se do vody. Je viděti některé zápasiti s proudem, jiní mizejí... A zástup otřásající se křečovitým smíchem, dupe jako v cirku při čísle sensačním a ponenáhlu smích se dusí a přechází v křeče; dav, shroutiv se v záchvatu hysterie, vzlyká na kolenou a vzývá milosrdenství Boží...

Všecka duše lidu je tu, v této náboženské nervose, duše temná, o niž zápasí Bůh a ďábel a která z úst ještě plných rouhání může dáti vytrysknouti nejčistšímu *Hosanna!*

Nechť zazní zpěv velikonoční v starých katedrálách a rozptýlí se rudá mlha, v níž tápe a potácí se veliký národ. Ani nejmenší učarování neobstojí proti jasné slavnosti vzkříšení Kristova na zemi mužické. Démonisace ruské duše stává se přední podmínkou samé existence bolševictví. A v tomto smyslu ubozí sedláci dotýkají se pravdy hluboké, když hledí na nebe toužíce objeviti tam slíbená znamení, která mají býti při příchodu antikristově.

Z francouzštiny přeložil J. Skalický.

B I L A N C E

(k článku *Lenin a ruská církev.*)

Otiskli jsme tento článek z mnohých důvodů : na poučenou, na výstrahu našim rozkolníkům ; pěkně psaná (totiž s vášní) zkazka pravoslavného Rusa, asi ve vyhnanství, toužícího po vlasti a po její někdejší ozdobě chrámové.

Rozkolníci arci vždy jsou vinni svým vyhnanstvím. Osud Komenského, Českých bratří. Přes to je to vždy dojemné a vzbuzuje to soucit. Jest zde ještě idea, byť bludná (na rozdíl od těch, kdo se cárají po světě jen pro zisk nebo z nudy). Spisovatel jest nesjednocený, horující pro tuto nesjednocenost pravoslaví, netají se tímto rozdílem od nás katolíků, věkovitou plísní a zatuchlinou pošel mu zrak. Jen čti pozorně, lide katolický, některé jeho věty. Sám žiješ v Církvi, již „osamocuje tajemství velebné latiny“, a proto buď shovívavý k přisileplému a věnuj trpělivě trochu pozornosti jeho naříkání, povšimni si lkavého přízvuku vypravování, jež slýcháváte o poutích od fysických slepců s rukou nataženou, a všelicos podivného uslyšíš.

„... pojem státu, posvěceného dokonalou svou shodou s církví“.

„Církev ruská nepoznala ani lesku moci světské“ (nedivíte se, že ani doma tito pravoslavní nevidí, či tento spisovatel ani do svého kostela nepáchl?)

„... církev carská byla církví plebejskou“. (Carská a zároveň plebejská, toť pravda; právě tím, že byla carská ve skutečnosti, musela býti demokratickou, aby usnadňovala úředníkům carovým práci ; a jen pro toto hermafroditní spojení dostala se k těm koncům, jak v článku vylíčeno. Církev katolická, jejíž podstatným znakem jest to, že jest *jedna*, není ani carská, ani demokratická, nadtož plebejská, Církev jest svatá, boží, a proto trvá na věky.)

„Staré Rusi bylo neznámo oddělování v třídy, které mezi bídnými chatami selskými budovalo feudální věže.“ (Vidte, historikové, to už

je slepota! Spisovatel tak zdomácněl mezi „nevolníky“, že ani nevidí hrozného sociálního rozrůznění, vlastní to příčiny bouří, jež daleko předčilo feudální věže Západu!

„Mniši, věrozvěstové Kristovi, byli při tom horlivými, nejobezřetnějšími jednately státu.“ (Ano to byli, a to jest právě to nejosudnější! Na tuto větu upozorňujeme zvláště náš klerus, podobně pracující politicky.)

„Církev ruská, . . . podstatně národní . . ., vzpouzí se všeobecnosti.“ (Všeobecnost, toť katolicita. Ubohé přiznání vyhnance, toužícího za teplá široká kamna bělokamenných panských domů.)

„Zruší-li stát spojení s církví, podpisuje tím svou vlastní zkázu.“ (Záleží však na tom, v jakém spojení a s kterou církví!)

Vůbec bolševické Rusko jest právě vítězství státu nad pravoslavnou církví odštěpenou. Jen může býti s podivem, že stát byl tak dlouho dobrácky shovívavý, a že církev odtržená od své podstatné Jednoty nezhynula dříve nedostatkem mízy, suchotou, úbytěmi. Nabyly vítězství nikoliv nějaké komuny, nýbrž reformní státotvorní komisaři. V revoluci francouzské hýřily vášně všelijakých ideologů, ale byly to hlavně vášně, ale v revoluci ruské řádil systematisovaný rozum, dobře pracující státní, čiré komisiční rozum, jenž dlouho hýčkaný státní církví pravoslavnou, dorostl, uzrál a chuťu odkopl. Nač kojná chlapíkům vyspělým? Tu a tam blahosklonný úsměv nebo žertovné slovo, laskavě věnované zbytečné staruši (viz nedávné konference Lunačarského s patriarchou o věcech víry a vědy!)

Stačí snad těchto několik poznámek, aby bylo zjevno, jak daleko jest autor od stanoviska katolického. Katolík se dívá na zjevy v Rusku jako na přirozené následky dlouhověkého odštěpení. Pravoslaví ruské, svéhlavě lpící na své nesjednocenosti, udržuje nadále *nevolnictví* milionů, založené v rozkolu, jenž se stal hned v mladých letech ruského pokřesťanění. A jest lhostejno, živoří-li pod cary nebo pod komisary! Na to, co praví autor o „mučednících“, a o čem i náš tisk podobnými slůvky rád fňuká, stačí věštba Krásné Paní ze Zjevení: „Budou zabíjeni, a nebudou mučedníky.“

Adolf Boschot:

BEETHOVENŮV OBRAZ.

Přeložil Jan Čep.

Každého roku nutká Beethoven naše malíře, aby na něm zkoušeli své umění. V každém Saloně nám předkládají několik pláten, jež představují autora *Devíti symfonií*. Ještě dlouho bude se asi vždycky z jara objevovat na nových plátnech a s takřka novými rysy. Neboť se to už stává módou. Nedávno se vyráběli *Bonaparti* a *Pokušení svatého Antonína*, teď se hotoví Beethovenové.

Takové práce jsou někdy příznačné. Rozumí se samo sebou, že nám nepodávají žádné věrohodné pravdy o Beethovenovi: plastický doprovod může mít nanejvýš svou zcela zvláštní, svůdnou a podezřelou symbolickou určitost. Jest však také jako kterákoliv jiná věc zároveň dokumentem; říká nám málo o modelu, za to tím více o malíři; a zvláště nám ukazuje — což nás zajímá nejvíc — jak si v té a té době představovali Beethovena.

Kolem roku 1830 rádi si ho ve Francii představovali ve stylu Bérangerově — mluvím o našem nebožtíku národním písničkáři. Vskutku, jestli chtěli zobrazit roztomilého, „cituplného“ skladatele *Pastorální symfonie*, propůjčovali mu onu ovčí dobráckost, jakož i prýmkový župan, který často vídáme na podobiznách *Pěvce Lisetty*.

Když pak se skončila restaurace a nastoupil král-občan, litografové a rytci do dřeva oblékali Beethovena ze své vlastní garderoby, jako by byl jejich současníkem: nedbali, že se móda mění podle krajů. Užívali dokonce dekorace, posy, celkového rámce tak, jak to bylo tehdy ve zvyku u pařížských kreslířů. Znázorňovali tohoto hudebníka ze Zarýní, jak drží jakýsi rukopis v roztržité ruce a stojí pod loubím nějaké předměstské hospůdky, kde se kadeřaví réva a kozí list jako kudrlinky na spáncích nějaké krasavice.

V tomto rokokovém zarámování zachovává Beethoven *postoj*. Jeho pohled bloudí v neurčitu, elegicky stíhaje let neviditelných serafínů. A jeho vlasy kypí v sentimentálním ossianovském nepořádku . . . Pod rámcem z kozího listu jsou napsány nakloněnou anglickou literou dva alexandriny:

Svým vznešeným synům káže umění Bůh,
aby podali pěvci lyru a na čelo koruny kruh.

Jaký jalový obraz! volali asi tenkrát před tímto portretem stoupenci Mladé Francie. Podle nich měl Beethoven osudově rozervanou masku, zbrázděnou, sežehlou bleskem jako starý král Lear. Když naslouchali *symfonii v c moll*, mysli na zuření Othelovo. „Jest jeho přesným ztlumočením,“ ujišťoval Berlioz. A Berlioz měl při *andante* jednoho kvarteta kouzelnou představu středověké krajiny: viděl jakýsi zámek jako u Waltera Scotta, za večera, když paprsky luny a skřítkové tančí ve větru, na opuštěných mýtinách, a ustrašené ženy, schoulené pod širým pláštěm

panského krbu okolo jakési stařeny, naslouchají staré legendě.

Chtěl-li malíř, ovládaný takovými představami, vyjádřit plasticky dojem způsobený Beethovenovou hudbou, uchýlil se ke klasickému způsobu allegorií a snů. Znázorňoval Beethovena někde spícího, nejčastěji nad klavírem. Všichni se pamatujeme, že jsme viděli na nejrůznějších reprodukcích tohoto elegantního mladého muže, jenž usnul, uplatňuje při tom své krátké kalhoty a štíhlé lýtko; v pasu je útlý, takřka vlnivý, a jeho hlava spočívá na skříženém předloktí. Rukopisy rozházené po podlaze a kalamář, stojící na klavíru, velmi čistý a velmi nápadný — to všechno svědčí, že jde o skladatele. V pozadí obrazu je vidět orchestr, ozářený zvláštním světlem a nezcela zřetelný, jak už to bývá ve viděních; allegorické figury se vznášejí u stropu, konvenční a akademické, ale romanticky unášené vanutím jakéhosi mučivého snu; v jednom koutě stojí ježatý chlapík se skříženými pažema, aby zdůraznil sílu svých svalů.

Jiní umělci, bližší našemu věku, vymysleli si allegorie jiného druhu. Ale lze tu ještě mluvit o allegoriích? To slovo se stalo takřka urážkou. Teď bychom se neopřijemně do kli malíře, sochaře nebo rytce, kdybychom řekli před nějakým jeho dílem: „To je allegorie.“ Sotva by snesl slovo „allegorická postava“. Za to bychom mu udělali veliké potěšení, kdybychom prohlásili: „To je symbol.“ Zdá se, že v běžné terminologii plastického umění allegorie znamená nezdařený symbol a symbol že je zdařilá allegorie.

Umělci se tedy ještě nedávno snažili vytvořit nám symboly Beethovenova genia. Jedním z nejúchvatnějších jest jistý lept, který se stal rychle slavným.

Tato práce upoutává už po stránce čistě řemeslné, způsobem vyleptání, jakostí své černě, a tím už vzrušuje. Svou „látkou“ je tragická. Ale jest pojata v t. zv. moderním stylu, který, jak se zdá, dnes už zastaral, ale kdo ví, nepřijde-li zas po několika letech do módy.

Z dálky se silhouetta tohoto symbolu, tištěná koptovou černí, značně podobá japonskému bronzu. Přijdeme-li blíž, zjistíme, že tato podivná ornamentální fantasie je tvář Beethovenova. Není umístěna do pravoúhelníku jako obyčejné lepty, nýbrž do jakéhosi esoterického a kabalistického osmiúhelníku. Hledí na nás jako hlava nějaké Medusy a nad ní trčí cosi dvojrohého jako accent circonflex. Tato hlava je hoffmannovskou interpretací odlitku vzatého v r. 1812 přímo s tváře Beethovenovy. Ale zde jsou nad obličejem dvě pitvorné postavičky; na hudebníkových vlasech tak jako na černém plameni svírají navzájem svou nahotu dvě lidské larvy; jejich ústa jsou spojena v křečovitém polibku, jejich paže se bolestně zaplétají a jejich těla se od sebe oddalují, takže přes oba spánky Beethovenovy trčí jejich křečovitě se napínající nohy.

Je to symbol. Je pln genia, jak prohlašují někteří milovníci umění.

Pokud mne se týče, přiznám se pokorně k nedostatečnosti svého ducha: nejsem totiž nikterak s to představit si,

že Beethoven měl na temeni malou záklopku, z níž se mu drali čertíci.

Čertíci, allegorické postavy a symbolické zjevy, sny, poletující v polostínu nad hlavou spícího Beethovena, toť bezpochyby vše, nač se zmůže výtvarné umění, aby zobrazilo genia Beethovenova. Tyto výrazové prostředky poučí nás nejvýš o vkusu malíře a jeho doby. Každých deset nebo patnáct let vyjdou jeden po druhém z módy a přestanou se líbit, nedopadne-li to ještě hůř.

Mohly by se také zobrazovati anekdoty ze života skladatelova — epizody s postavami ve vzduchu anebo bez nich. Ale bylo už namalováno příliš mnoho pláten tohoto druhu u příležitosti všech možných slavných lidí a tím se tato malba znehodnotila. Musil by přijít opravdový umělec, aby udělal z takových pláten něco jiného nežli pouhé ilustrace, příliš rozsáhlé a plné jalové okázalosti. A má-li malíř genia, jeho jméno dává zapomenout na námět obrazu:

Stojíce v síních Vatikánu, malovaných Rafaelem, myslíme před *Heliodorem vyhnaným z chrámu*, na Heliodora nebo na Rafaela?

Zbývá zobraziti Beethovena samého, omeziti zájem o vedlejší věci (šaty, nábytek...) a *tlumočiti* tvář mistrovi.

Avšak i tento způsob zobrazení zdá se nesnadný.

Tvář Beethovenova jest už teď příliš důvěrně známa, aby ji bylo možno obměňovati jako thema. Obecenstvo si představuje tuto tvář takřka posvátnou ne-li naprosto správně, tedy aspoň s tyranskou určitostí. Každý zná tyto úctyhod-

né podobizny z rytin nebo z fotografií, jež jim dodávají věrohodnosti značně pochybné, neboť všechny ty portréty nemají dokumentární ceny, jsouce zhotoveny vesměs po jeho smrti. Avšak z obchodních důvodů, totiž pro svou láci a pro řemeslnou obratnost, s níž jsou reprodukce zhotoveny, rozšířily se neobyčejně; jejich úspěch byl všeobecný a trvá dosud. Svou vulgarisační práci konají ostatně znamenitě: zobrazují Beethovena velmi krásného, velmi roztomilého, velmi přístupného. Jsou pořítkem mezi davem a skutečným Beethovenem. Jako můžeme mít za dvacet sous fotografii nějakého herce, boxera nebo presidenta republiky, stejně můžeme mít i „fotografii Beethovenovu“!

Pravého Beethovena si můžeme představit podle nejlepších podobizen, provedených za jeho života a podle svědectví současníků. A ještě i tyto dokumenty nutno podrobiti úzkostlivému zkoumání a zbaviti je všech cizopasných příkras.

Hle, které rysy se zdají jisté: vzrůst prostřední. — Ze svého flámského původu a po své babičce a otci, kteří byli alkoholiky, dědí načervenalou pleť. Víme, že Beethoven, trpící zhusta návaly krve do hlavy, smácel si ji často vodou a způsoboval na podlaze potopu. — Obličej měl proděravěný od neštovic. Z unavených víček vystupovaly veliké krátkozraké oči, někdy udivené, jindy podrážděné. Duhovky byly šedomodré. Někdy nosil Beethoven brejle. Nos byl hrbolatý, nozdry rozšířené, lícní kosti a čelisti značně silné. Oční oblouky se u nosu vzdouvaly, vyhlubující tam dvě

urputné rýhy. Čelo silně vyklenuté, vlasy houštinaté a černé. Obličej v celku nesouměrný: levá strana je vyvinutější než pravá, čímž se stává ještě nápadnější důlek v bradě, příliš hluboký a sedící ne zcela uprostřed, nýbrž poněkud napravo.

Až do třicátého roku nosil vlasy dosti dlouhé, zvláště na šíji. Vousů nenosil, jenom ne příliš dlouhé licousy, dosti tenké a drobně zkadeřavěné. Jeho ramena skoro příliš svislá a jeho úzká hrud' jsou památkou na jeho nešťastné či spíše utlačené dětství a mládí.

Pozdější život a zejména utrpení jeho genia, misantropie, působená jeho hluchotou a šlechetností jeho srdce, mění jeho tělo i jeho tvář. Tento veliký pracovník, který byl nucen mnoho vysedávati (nesmíme se totiž domnívati, když napsal Pastorální symfonii, že se celý svůj život jenom procházel), tento veliký pracovník, takřka ustavičně sedící, stával se pozvolna těžkopádným a tloustl.

Když minulo několik let světského úspěchu a života v elegantní společnosti, dostával vzhled nějakého měšťáčka nebo úředníka. Jsa neženat a žije zcela sám, často i bez služky, chodě na obědy do bídných krčem, jsa často bez peněz – ustrojí-li se někdy pečlivěji, vypadá jako ve svátek.

Jeho „cylindr“ (ach ano, ten Beethovenův cylindr . . .) velmi vysoký, velmi široký, ale s docela malými prohnutými okraji, neudrží se v rovnováze na jeho nepoddajné hřívě. Jsa sestrkován vystouplým čelem, padá tento ohromný klak na šíji; na štěstí jej tam zadrží příliš vysoko sahající límec redingotu. Jest velmi široký tento redingot a velmi dlouhý,

s velikými šosy, takže se zdá takřka neforemný. Kalhoty s poklopcem, napjaté podpěnkami, skrývají celou botu svou nesmírnou šířkou; a propouští-li vesta, nahoře rozepjatá, kypivou vlnu řásné náprsenky, vzdouvá se na bříše a zdvihá se, takže knoflíky se do ní zabořují a vytlačují do ní rýhy.

Beethoven byl stížen vodnatelností; vstříkovali mu injekce. Rysy jeho obličeje ztěstovatěly, uvolnily se; dolní ret se vysunul dopředu, kdežto horní se scvrkl a zapadl, a čelisti jakoby se více přiblížily, neboť zuby už vypadaly. Ke konci celá tvář zbledla, zhubeněla, zežloutla pod žlučovitým odleskem. Beethoven prý umřel chorobou jater – dnes tvrdí, že to byla cirrhosa atrophica.

Co se v tomto zjevu Beethovenově podobá jeho hudbě? Co z toho se může stát jejím „symbolem“? . . . Myslíte, že si pomůžete tím, když prodloužíte a zahnete jeho nos, abyste tím naznačili ušlechtilost jeho inspirace? Nebo tím, když dáte jeho krátkozrakým očím sybillinský výraz? Nebo tím, když přemístíte důlek v bradě a posadíte jej pěkně doprostřed, abyste naznačili, že jeho symfonie jsou úměrné a harmonické?

Na mou věru, umělci, kteří hodlají zobrazovati podobu Beethovenovu a znetvořovati ji podle své fantasie, měli by se zamysleti nad jednou z posledních črt, které byly udělány podle samého mistra: viděli by tam Beethovena, jak se k nim obrací zády a vzdaluje se od nich malými rychlými kroky — podivný chodec, záhadný a podrážděný.

Herman Hefele

NAPOLÉONOVÍ

O občanském pořádku

Tyto řádky píši, Sire, v malém flanderském etapním stanovišti: za hukotu anglických děl v dáli. Onde, několik málo mil odtud na západ, drtí se lidstvo v boji o moc. Otázka příčiny a viny, účelu a cíle, byla dávno utopena v potocích krve. Z bezejmenné bídy se však pro vědouceho rodí poznání, že jest to hřích otců, jenž jest zde mstěn na pozdním potomstvu. Vašemu potupenému jménu nadešla hodina ospravedlnění. Byl jste nazýván bohem Války a druhým Attilou, leč Vaši hlavu netížila ani desetina kvílení a zhouby zaviněných za tato tři krvavá léta lidmi, kteří budovali skvoucí chrámy Pokoje a jejichž ústa přetékala po desetiletí slovy míru. Vy jste také vedl války, na Vašem meči však nebyla psána — moc, nýbrž občanský pořádek; přišel jste, abyste spasil, abyste sjednal pořádek v chaosu bezpráví a abyste v lidstvu připravil půdu logicky spořádanému bytí a občanskému blahobytu. Národní a stavovské sobectví postřehlo ve Vás svého úhlavního nepřítele a podporováno jsouc dobromyslnou nevědomostí svedených mas, vypovědělo Vás jako zločince do samoty oceánu. Pro Evropu bilo Vaše srdce, a Evropa neměla pro Vás

místečka. Dnes však padají hekatomby za svatou Helenu.

Zajisté že jste i Vy podléhal kouzlu moci; jakž byste býval také jen z pouhé dobroty srdce a bez oživující pobídky egoismu dokázal věcí tak velikých? A ve dnech nejasného mládí zahrávala si Vaše povaha — ve své nejzazší a nejtemnější hloubi tak plná záhad a neohraničených možností — se samovládnými sny Orientu. Leč před sluncem vědomí rozprchly se tyto stíny. Ve vlastních svých očích nebyl jste velikým Jedincem, Geniem, Králem — Vaše bytost byla příliš veliká na tato nuzácká měřítká — nýbrž posedlým myšlenkou, výkonným orgánem jakési vůle, služebníkem Ducha věčného pořádku. A s přibývajícímí lety stalo se toto poznání jediným a neúprosným zákonem Vašeho života. Moc, používaná s ocelovou tvrdostí a bezohledností, stala se prostředkem k cíli; armáda a diplomacie slepými nástroji, trůn a koruna stupni vnitřního stoupání. Byl jste znalec lidí i pohrdal jste jimi a proto jste nezavrhoval ani cetek a tretek, měla-li býti v davu vzbuzena vážnost a úcta; byl jste státník a politik, proto Vás neodstrašovaly ani činy, které pod zorným úhlem úzkoprsé a šosácké předpojatosti mohly býti považovány za zločin. Vaše duše byla stvořena pro abstraktní objektivitu, poklidné pozorování, bystrou úvahu a pevný čin. Váš život znal jen jeden jediný neměnný cíl — dílo občanského pořádku, a tomuto cíli podřídil jste veškeren obsah Svě hodnoty, pudů i sklony, myšlenky i přání, překypující prudkost temperamentu i zdrženlivou sílu Svě shovívavosti, dojmavě něžnou čistotu a měk-

kost svého srdce i nekonečnou síři Svého tvůrčího ducha. Žil jste a dýchal pouze tímto dílem. Jakmile se Vaše moc pro zradu vládců a hlupotu ovládaných sesula, nabídli Vám vídeňští handlíři francouzskou korunu, zřeknete-li se své ideje a spokojíte-li se býti císařem; a evropští monarchové byli by bývali s jásotem přijali skláceného a zlomeného jako rovnocenného přítele do svých řad. Co však znamenala pro Vás Francie, co koruna, běželo-li o uskutečňování Vašeho díla? Nikoliv z omezené panovačnosti, nýbrž z důvodu nejčistší, nejvěcnější logiky svého života a konání žádal jste všechno nebo nic. Obětoval jste raději vše, nežli byste byl připustil zmrzačení díla. Tak jste pozbyl koruny i svobody, zachránil jste však čistotu ideje. A jistotně jste byl ve své strastiplné samotě na Svaté Heleně blíže své nejvnitřnější podstatě, než kdybyste byl musil na vídeňském kongresu smlouvati s agenty vetešníků a otrokářů.

Důvod, proč jste ještě i dnes, kdy doba počíná tak hlasitě a zřetelně mluvit pro Vás a Vaše dílo, zneuznán a nechápán, spočívá z valné části v tom, že je zvykem hodnotiti Vás, jako byste byl býval Francouzem. Vy jste však nebyl Francouzem. Pouze dalekonosná náhoda dějinná vrhla Vás do Francie a Vy jste použil tohoto zvláštního národa plného vnitřních rozporů bytostných proto, poněvadž jest živý a dá se lehce řídit a poněvadž má mimo vyzrálou kulturu — staré to římské dědictví — určitou míru právního vědomí a politické logiky. Vaše bytost, Sire, byla však venkoncem bytostí dokonalého Itala. Měl jste ušlechtilou leh-

kost a vytříbené, vyrovnané, blahosklonné chování Toskánce, jemuž se podivujeme u Lorenza de Medici, sloučené s drsnou ligurskou směsí náhlého vzkypění a ukrocené síly, pro něž byl již obáván Giuliano della Rovere. Skoro v každém jednotlivém tahu Vaše svéráznost byla cizí a protichůdnou rysům keltským. Váš úsudek se utvářel dle nejjasnějšího postřehu a byl prosycen nejchladnější, nejčistší věcností, prost nejnepatrnější přítěže národní předpojatosti a mravnostního hodnocení. Byl jste humanista a oprávněnost všeho spočívala pro Vás jediné v důvodech čisté lidskosti. Byl jste demokrat, poněvadž jste byl humanista a z téhož důvodu jste byl zapřísáhlý nepřítel všech výsad a všech stavovských předsudků, vší aristokracie a všeho pochybného úřednictva. Nenáviděl jste jakékoliv retorické a sentimentální falšování hodnot; patřil jste událostem tváří v tvář a jednal jste s nejbrutálnější poctivostí přímé a sebevědomé povahy. Proto jste také byl sám sobě vždy věren a ve všech podivuhodných zvratech Vašeho pohnutého života obklopovalo Vás totéž etické ovzduší. Ať v Tuille-riích nebo na Elbě prosté shonu, ať v bezoddyšném střídání táborového života nebo v hrobovém tichu a jednotvárnosti na Sv. Heleně, vždy a všude zůstal jste střízlivým Italem, spořivým a domáckým, beznáročným a pracovitým, jistým, klidným, skeptickým a znalým míry. Naprostou rozumností bylo prosyceno Vaše myšlení a konání, žádná metafysická fantasie nezatěžovala Vašeho pohledu a Vaše čino-rodá síla olbřímího rozpětí byla živena prostým, suchým

chlebem víry, že v čistém lidství dříme schopnost utvářeti rozumový útvar a logický pořádek, a že v tomto útvaru a v tomto pořádku tkví veškeren smysl a cena života.

Romantikové, Sire, kteří dnes právě tak jako tehdy jsou Vašimi protivníky, tropí si smích z této víry. Nedůvěřují ideálu všeobecného lidství a jeho nositeli — duchu pospolitosti, sázejí na hodnotu dobrého a silného jedince, na zákon organického jeho vývoje k metám vždy vyšším a vzrůstajícího uplatňování. Jsou aristokraty vědomě a z přesvědčení, spatřují v knížeti otce a slunce státu, dnes jako tehdy stojí na straně všeliké reakce a dnes jako tehdy zřetluží každou politickou formu v mravní nebo náboženskou hodnotu. Celkem vzato, jsou toho názoru, že lidstvo jest potvora, a mnozí si na tomto aristokratickém názoru velice zakládají. Nuže, já jsem sice také téhož názoru, leč já jdu ještě dále a mám za to, že jistotně jest neřádnější potvorou ten, kdo se tak horlivě činí, aby z této truchlivé skutečnosti těžil. A skutečně našel jsem v řadách onoho lidu, který tak velmi neprávem bývá nazýván nižším, nekonečně více čisté, krásné lidskosti, ušlechtilosti v smýšlení, nezkažené, silné přirozenosti, nežli mezi těmi, kteří se zvou lepšími a kteří si ze skutečnosti onačejších plének, do nichž je položila vrtošivá náhoda, odvozují vznešené a svaté právo lepšího odění. Veliký a čistý člověk jest vždy demokratem ve smýšlení a obhájcem chudých a potlačených právě proto, poněvadž jest člověkem a poněvadž vyvozuje vyšší hodnoty z čistého a neoznámkovaného lidství, a nikoliv z mrtvého

majetku zděděných zvyklostí a z předsudků stavovské ražby. Karel Jentsch, jenž jest jedním z nejšlechetnějších a nejlepších mužů našich dnů, pravil kdysi ve sledu svého humanistického přemýšlování — cituji jen smysl slov — že pro čistého člověka jest ještě vždy hladká a čistá kůže potahující pevné svalstvo nejkrásnější z uniforem. Mám však za to, že smysl pro silné svalstvo a pro čistou kůži musí býti vrozen jako každá jiná ctnost; a jistě že není tak rozšířen, jako radost z titulů a důstojenství, z hodnostních odznaků a z pestrých titěr řádových hvězd a křížů. Lidská důstojnost, a to jak jednotlivcova tak celku, utrpěla pustošícím působením stavovského života rámcového více než drsnou nekulturností luzy, a vyššímu poslání jednotlivcova jest se méně obávati překážek a nebezpečností, plynoucích ze stejnoměrného všeobecného ohodnocování, nežli spatřuje-li se pořádek v úzkoprsém a nespravedlivém tříštění, a politická forma v neukroceném a ničivém rozvoji moci uvnitř i na venek.

Tito Vaši reakcionářští odpůrci se snažili, Sire, vybojovati boj proti Vaší myšlence netoliko na poli politické moci, nýbrž s toutéž vášnivostí také na poli ideologickém, a dostalo se jim při tom ochotné podpory evropských liberálů. Ti totiž — fantasté romantismu — nenávidějí Váš občanský realismus o nic méně nežli romantičtí despotové a vykořisťovatelé nenávidějí Váš zákon pořádku. Tito liberálové věřili ve Vašem ideálu občanského pořádku cosi na způsob nátlaku a popření subjektivity a proto si pospíšili, a překro-

čivše příkře meze methodicky platné, pohnali tento pořádek před soudnou stolicí mravní svobody a abstraktního lidského práva, obětující čistou lidskost více ceněnému pojmu národa a rasy. Určité abstrakce revolučních teoretiků jste si, Sire, i Vy přisvojil. Sledujeme-li však Vaše politické konání v jednotlivostech, vysvítá, že jste nechápal politického práva jako práva od přirozenosti lidstvem poděděného, nýbrž jako důsledek konkrétních historických skutečností, jako výron ducha pořádku v bytí společenském. Neboť Váš duch, zadívaný v běh skutečnosti, nedovedl vyvozovati pro praktický život závěrů z filosofických theoremat neodpovídajících skutečnosti. A z téhož duchovního předpokladu rodil se Váš odpor proti přeceňování zdánlivých hodnot a práv národa a rasy. Že síla národního svérázu nebo zdraví rasy jest metou, jíž má býti obětována každá špetka osobní spokojenosti a občanského pořádku, toť myšlenka, která ve Vaší hlavě nebyla domovem. Odstrašujícím příkladem byl Vám nejen výmluvný osud Sparty, tohoto státního útvaru vybudovaného důsledně na základech šílené rasové hygieny; podle Vás nebyl člověk zástupcem své rasy, nýbrž svobodným a zletilým spolupracovníkem na díle společnosti, a jeho úlohu jste nespatořoval v otrockých ohledech na jeho přirozený původ, nýbrž ve sledování jeho kulturního cíle.

Váš ideál čistého lidství byl konkrétního rázu; jeho celou náplní bylo vědomé občanské bytí, jasná pospolitost a blížeckost individuálních a sociálních vztahů. Individualita,

budující výhradně na sobě samé a v sebe pohřížená, jak si ji dejme tomu oblíbil Humboldt, jenž byl Němec, aristokrat a úředník, nevyhovovala Vám, jenž jste byl Ital, demokrat a státník; nepřiznával jste žádné ceny domácím potřebám. Vše, co si mělo před soudnou stolicí jak jednotlivce tak veškerenstva dobytí platnosti, musilo projíti školou odříkání, aby opětně obdrželo z rukou pořádku skutečnou cenu ve smyslu vyšším a čistším. Politika toť osud, pravil jste, a vědomý řád jest jediným smyslem a hodnotou lidského života.

Život občanský odvrácený od moci, rozpínavosti a poškozování cizích hodnot byl povždy cílem Vaší politické vůle. Do tichých, dogmatických a historických skutečností jednotlivcova života, do manželství, povolání a majetku vkoval jste životní sílu všeho politického dění. V uvědomělé péči o její nezkalenou čistotu spatřoval jste hřejivé východisko a dálný, hvězdný cíl státního života, a v dosažení její vyvážené rovnováhy viděl jste jedinou mízou oplývající půdu, z níž může vyrůst zázračné dílo státu trvajícího svou silou a logicky spořádaného, svými činy něžného a plného šetrnosti, nikoliv tyrana, nýbrž přítele jednotlivcova a služebníka veškerenstva. Co znamenají v politickém životě velká slova a fantastická theoremata, jimiž se zdobí kazatelna a učitelská stolice? Čeho si žádá lid? Chce jísti, ploditi děti a dáti jim jísti, jak nejlépe dovede. A zdaž neraditi každému člověku, nejvýše i nejnižší postavenému, aby činil taktéž? Neboť více nedokáže žádný

člověk, byť by předstíral cokoliv. A není-liž nejmohutnějším činem svatého pořádku, jestliže hodnotám občanského bytí propůjčuje hloubky a síly, ochraňuje jejich zřetězení a poskytuje jich souzvuku dvojnásobné podpory práva a mravu?

Politický duch není duch skeptický a již předem není ochoten dopřávat sluchu hlasitým nárokům na vyšší sebehodnocení; ba mnohem spíše sevře každou hodnotu, má-li se osvědčiti, tlakem co nejužšího omezení. Nikoliv v chaosu, nýbrž v krásné rovnoměrnosti sil a schopností, ve spořádané souhře brzděné dělnosti a pečlivě odvážené protidělnosti prokazuje se způsobilost silnějšího, jenž se s pracně vyrobeným dílem vyšší platnosti vznese nad masu svého okolí. Proto naléhá každý politický duch, jemuž jde o pořádek a nikoliv o obchod, na rozumné vyrovnaní majetků a úloh. Bude požadovati, aby síly byly využity ve svých nejskrytějších a nejnepatrnějších možnostech a bude dbáti o drobné dělení pozemků, což jest předpokladem, aby občanské síly ve své celistvosti měly plný účín. Neboť bohatství rozdělené měřítkem nikoliv mechanickým, nýbrž věcně logickým, získá na dělné intenzitě tolik, kolik může pozbýti na svém množství a rozloze. V posledních týdnech měl jsem vícekrát příležitost porovnat rychle po sobě dle vlastního názoru demokraticky rozčlánkovanou a až do nejmenší částice obdělanou a využitkovanou půdu severofrancouzských distriktů s některými oblastmi severozápadního Německa, což mi s plastickou zřetelností osvětlilo

zhoubné účinky velkého majetku pozemkového. Víím, že mohou býti uvedeny mnohé závažné důvody ve prospěch tohoto druhu majetnictví tvořícího si svoje hodnoty, avšak víím také, že všechny tyto důvody jsou výlučně vzaty z oblasti zájmů jednostranně hospodářských. Pro toho, kdo podřazuje záležitosti hospodářské záležitostem kulturním, jest takovýto způsob důkazu bez účinku. Zajisté, že hospodářská obezřetnost jest příkazem v úzkém okruhu zištnosti; avšak kolik zločinného nevděku vůči povaze plné plodných možností, kolik nespravedlnosti k samovolným schopnostem lidským, kolik pořádku i poruch logické formy křivě sloučených spočívá v této hospodářské obezřetnosti!

Jest zcela pochopitelné, že samobytnosti a právní odstředivosti hospodářského života, plynoucím ze skutečnosti kapitálu a kapitalismu, mohlo se dařiti pouze v půdě moderního imperialismu; jsouť obě tyto mocnosti odkázány na sebe a věčně pohotovы uzavírati svoje společné obchůdky na účet státu, hospodářského pořádku a kultury. Zdravý útvar státní má zapotřebí, aby život hospodářský se rozpadal na drobné dílce a aby jeho dostředivá tendence byla uvolněna. Pro každý stát, lhostejno již jaké dosáhl historické rozlohy a jaká jest právě jeho forma vládní, je normou vývoje nikoliv jeho domácí hospodářství s jeho uzavřenou automatickou samostatností, nýbrž hospodářství městské s jeho mnohookou sítí semotamo pohyblivých hodnot a zboží; a zdravá státní vůle bude míti povždy snahu, aby

vedla jak národní hospodářství tak i hospodářství světové do řečiště této normy. Hospodářská nezávislost porušuje státní stavbu, člověka, jenž jest nadále jmín pouze nositelem hospodářské hodnoty, utváří na tvrdohlavce a sobce a vykyvuje rovnováhu spořádaných poměrů v neprospěch vykonané práce. Nesmí se přeceňovati ani tvořivá síla státní myšlenky, ani důmyslnost a dobrá vůle člověka. Důvodem státu jest vždy jen potřeba a nutnost, a vždycky ještě bylo vědomí, že jest odkázán ve své hospodářské existenci na bližního, nejsilnějšího a nejtrvalejšího nositele státněpolitického cítění.

V této klidné logice občanských poměrů spatřoval jste, Sire, smysl politického života a duši státu. A v ruce této logiky chtěl jste odevzdati veškeré požadavky plnomoci a výkonného násilí, které stát kladl v zájmu formy a pořádku. Demokracie, již patřil Váš hold, neznamenal Vám ztělesnění státní vůle některé strany, třeba i nejsilnější a nejpočetnější, nýbrž výron občanského pořádku, organisovaného ducha veškerenstva, tvář kultury obrácenou k politickému dění. V tomto duchu, jenž může zajisté poblouditi a neshodovati se s běžnou logikou věcí ve svých jednotlivých životních projevech, nikoliv však ve své celistvosti, uctíval jste poslední a nejvyšší instanci lidských hodnot a v jeho mnohotvárné skutečnosti objímající se stejnou láskou pud i odříkání, hlas lidu i hlas vzdělanců, pokrok i tradici, velel jste státní myšlence hledati smysl i obsah, průkaz i mez. Neboť zákon formy, jímž byl v život povolán stát, občan-

ský pořádek a kultura, nežije z ničivé moci, nýbrž z tvůrčí lásky, a i v nejpyšnější hodině svého samovládného já slouží nejvyšší hodnotě všeho bytí — prosvětlené lidskosti jednotlivcově.

Za tento cíl jste, Sire, tasil meč a vedl válku proti těm, kdož žili ze hříchu moci a jimž nebyl stát ničím více nežli fideikomisním majetkem, jehož zvýšené zisky odkazovali v dědictví svým synům. Jako služebník formy a jako anděl pořádku vymetal jste, podoben bouři, shnilou Evropu trestaje a boře, buduje, oživuje a pořádaje. Ještě dnes, sto let od onoho temného dne, kdy moc provedla na svém úhlavním nepříteli a na jeho díle svůj katovský čin, dýcháme vzduch, který jste nám daroval, a ony drobty státního života, jejichž majetníky jsme, mají svatou pečeť Vaší bytosti a Vašeho konání.

Co zbylo z Vašeho velkého díla, jsou ovšem pouhé ubohé trosky. Váš pořádek byl zvrácen a Vaše jméno potupe-no. Evropská věda, polovinou jsouc omezena a polovinou sluhovsky zaprodána moci, zkřivila Váš úmysl, a evropská demokracie opustila vůdce, uzavřela neblahý spolek s blbstvím liberalismu, poslým ze lži a slabosti, a zasáhla tak občanský pořádek hlouběji a smrtelněji než kdy který despota. Vyhnanci na Svaté Heleně zbyl v papežství — pro mnohoznačné blížectví povahy i cíle — jediný přítel skýtající pomoc, a tichá úcta několika málo těch, kteří ještě žijí vírou v čisté lidství.

Váš osud, Sire, jest příliš veliký, než aby bylo možno

jej nazvati tragickým a obraz osamělého umírajícího jest příliš krásný, než aby mohl vyvolati smutek. Koho ještě jímá sladké blaho slz, posvěť je vlastní bídě a poskvrněné svatosti ztracené myšlenky.

Ž němčiny přeložil Ladislav Řezníček.

Na okraj článku o Napoleonovi.

Třeba míti ustavičně na paměti, že autorem článku je Němec, přimáčkнутý tíhou prusácké ideologie, a většinu jeho hyperbol nutno tedy chápat jako protest proti nestvůrné lži, jíž prusští politikové a doktrináři omotávali Evropu. Je přirozeno, že v té situaci je mladý člověk náchylný k tomu, že strhává se sebe maskaru, odře se všecek do nahoty, a že v odporu k falešně idealistnímu přikrašlování mimovolně zaběhne do jakéhosi strohého materialismu. Je to stav, kdy lučavka důkladně vystřelila všecku mazlavinu a organism je připraven přijmout lepší poznání.

V tom vědomí musíme číst zdůrazňování „demokracie“ a „ideálu čistého lidství“ proti prusáckému nadčlověctví a rasové nadutosti, rozumu, logiky a občanského pořádku proti „metafysickým fantasiím“, „romantismu“ a „aristokracii“, čisté kůže potahující silné svaly proti řádovým hvězdám a křížům na kabátech z nedostatku skutečného svalstva vycpaných vatou, tvrzení, že „právo není věc od přirozenosti poděděná, nýbrž důsledek konkrétních historických skutečností“ atd. Že autor nemá na mysli demokratické mechanisace a nivelisace, vidno z toho, že zná „tiché dogmatické a historické skutečnosti jednotlivcovy života“, „spontanní lidské schopnosti“ atd.

Zůstává ovšem i tak v článku leckteré místo, nad nímž se možno pozastavit (aspoň se tím čtenář nutí k samo-

statnému myšlení a přiučuje se umění číst) — ale už pouhý fakt, že tento Němec, stojící před ústím francouzských a anglických děl, dovede apostrofovat velikého císaře Francouzů, že vidí, jak jeho duch a osud byly docela jiného řádu než křesťanství nynějších politických hastrošů, zvláštní a leccos napovídající zakončení článku a celý jeho tón, za nímž je cítit mladé, zjizvené a opravdové nitro — už to je hodno pozornosti. J. Č.

M o c a o b č a n s k ý p o ř á d e k .

(Glosa k článku o Napoleonovi.)

Moc jest dar Boží jako jiné dary. Říká se jí též síla. Moc má ten, kdo může udělati, co chce.

„Na meči Napoleonově nebyla napsána moc, nýbrž občanský pořádek,“ praví náš spisovatel. Chce tím říci, že své moci nezneužíval, nýbrž zaváděl pokoj podle modlícího se: Budiž pokoj v síle tvé; Hospodine! (Žalm 121, 7). Moc jest vzácný dar, ale těžko lze ji udržeti. A proto všelijak mnozí radí, jak se to dělá. Svatý Jan Zlatoústý, jenž žil v době, kdy moci často bylo zneužito proti Církvi Boží, praví: „Nic tak nezajišťuje sílu a moc (ischyn kai dynamin), jako milosrdenství a jednomyslnost (svornost)“, totiž podle výše moci. Nejmocnějšímu v té neb oné zemi jest dán těmito slovy celý program. Milosrdenství, toť hájiti slabší od násilí hrubců, zločinců a potměšilých zlovolníků; a jednomyslnost či svornost? Rozumí se tím rozhodně, že třeba tuto jednomyslnost míti s nejmocnějším na Zemi, jenž má klíče od katastrof na jednotlivce i na národy. Při moci záleží tedy na stupni, na kterém ji kdo má. A

tedy Napoleon, mající moc od Boha, totiž od někoho mimo sebe, neboť sám dlouho o ní nevěděl, neměl proč tasiti meč k dobytí toho, co měl. Ale proto, aby si ji uhájil, totiž svou hlavu.

Veliká pravda tohoto článku jest arcí v tom, že Napoleon zavedl občanský pořádek, jak od té doby nikomu se nepodařilo. Dlužno tedy při četbě tohoto článku předně si uvědomiti jeho dvojsečnost, aby se mohl čísti beze škody. Vyznívá jednou stranou pro světovou říši míru Antikristova, která se ponenáhlu připravuje. Tu bude svět v třetí hodině Velkého Pátku, čili moc promění se v čiré násilí. Heslo: světový mír! Ideál dohody mezi Veleradou, Piláty a Herodesy, za všeobecné spokojenosti „lidu“. Druhou stranou vyznívá pro Napoleona, neboť mu pomáhá, jak se dostati z trapné situace, již si sám tímto „občanským“ pořádkem připravil. Neboť založiv panství buržoy, v němž se všelijak bolestně zmítá celé století, dočkal se zjevu, ježž nám oznámil básník slovy: „Hoří hnůj!“ Očistec vlhký, teplý, smradlavý, v němž seděl bez rady celý věk. Slovo tohoto článku jest slovem osvobozujícím a slibujícím definitivní osvobození tím, který co nevidět přijde, aby, maje Napoleona předobrazem, „prošel zemi“ a uspokojil ji na čtvrt věku, jak slíbila Krásná Paní skrze Zjevení slz.

Ž. F.

INSTRUKCE

nejvyšší posv. Kongregace sv. Officia

O SPALOVÁNÍ MRTVOL

Všem místním Ordinariům žijícím
s Apoštolskou Stolicí v pokoji a ve spojení

Ježto se vzmáhá, jak bylo ohlášeno, den ze dne ve mnoha krajích praxe spalování mrtvol a nedbá se opětovaných vyjádření a nařízení Apoštolské Stolice proti ní; aby se tak těžký zlořád, kde už jest, nezakořenil neb jinam nerozšířil, pokládá tato nejvyšší posvátná Kongregace svatého Officia za svůj úkol znovu a naléhavěji vzbuditi, se schválením přesvatého Pána našeho, pozornost Ordinariů po okršku v této věci.

A předně zajisté, ježto nemnozí, také mezi katolíky, neváhají chvalně vynášeti tento barbarský obyčej, zhola odporující nejen křesťanskému citu, ale též přirozené účtě k mrtvolám nebožtíkův a trvalé kázni Církve už od prvních jejích počátků, jako jeden z největších, jak praví, dnešních

občanských pokroků a vědy na ochranu zdraví: proto tato posvátná Kongregace vybízí co nejdůtklivěji pastýře křesťanského stáda, aby hleděli svěřené sobě ovce, jak jen mohou, poučiti, že nepřátelé křesťanského jména jen proto chválí a šíří spalování mrtvol, aby byly duše ponenáhlu odvráceny od rozjímání smrti a od naděje ve vzkříšení těl a byla upravena cesta materialismu. Nuže i když spalování mrtvol není naprosto špatné a v mimořádných okolnostech může býti pro jisté a závažné obecné dobro dovoleno, a opravdu se dovoluje, přece každý dobře vidí, že obecně a jakoby zpravidla je konati nebo mu přáti jest bezbožné a pohoršlivé a proto těžce nedovolené, i bylo tudíž zaslouženě od nejvyšších velekněží, posledně pak nově vydaným Kodexem kanonického práva (kan. 1203, § 1), zavrženo a jest zavrhováno.

Z čehož také viděti, že i když nebývají církevní obřady a prosby odpírány, podle dekretu ze dne 15. prosince 1886 (Collect. P. F. n. 1665) „kdykoliv jde o ty, jejichžto těla nejsou spalována z jejich vlastní vůle, ale z vůle cizí; a když to třeba jen potud uznávati za platné (jak jest v dekretu samém výslovně poznamenáno), pokud může býti pohoršení účinně odklizeno náležitým vyjádřením, že „spálení nebylo voleno vlastní vůlí nebožtíkovou, nýbrž vůlí cizí,“ tož kde toho zvláštní okolnosti věcné a časové očekávatí nedovolují, tam nelze pochybovati, že zákaz církevních pohřbů i v tomto případě zůstává plně platným.

Třeba pak říci, že jsou zjevně velmi daleko pravdy ti, kdo ze zvláštního důvodu, že nebožtík za svého života konával nějaký náboženský úkon, nebo že v poslední chvíli života mohl snad svou zvrácenou vůli odvolati, pokládají za dovolené vystrojiti mu podle obyčeje křesťanský pohřeb za přítomnosti mrtvoły, i když pak bude podle vlastního nebožtíkova ustanovení odevzdána ohni. Neboť jest zjevno, že když o tomto domnělém odvolání nic pevného zjistiti se nemůže, nelze na ně na venek bráti žádného zření.

Sotva pak zasluhuje zmínky, že ve všech těchto případech, v nichž není dovoleno vystrojiti nebožtíkovi církevního pohřbu, není dovoleno ani jeho popel církevně pochovati, nebo jakkoliv na posvěceném hřbitově uchovávat; ale třeba jej podle předpisu kan. 1212 uložiti na odděleném místě. Když by snad místní občanská autorita, Církvi nepřátelská, násilím vymáhala opak, budtež hotovi kněží, jichž se to týká, statečně, jak náleží, tomuto zjevnému znásilňování církevních práv odpírati a učinivše příslušný protest, zdržtež se všeliké intervence. Nepřestávejtež však, kdykoliv se naskytne, soukromě nebo veřejně hlásati velikou cenu, užitek a vznešený význam církevního pohřbu, aby věřící, byvše co nejlépe poučeni o úmyslu Církve, byli od bezbožného spalování odstrašeni.

A že nebude konečně možno tak snadno toto všecko přivést k žádoucímu konci, leč spojenými silami, míní posvátná Kongregace, aby se biskupové různých církevních

končin, bude-li toho kde potřeba žádati, sešli u svého metropolitu, a ať vespolek hledají, rozebírají a stanoví, co by soudili pro to v Pánu za více vhodné; a o těchto společných úradcích, jakož i o jejich vykonání a účinku, nechť pak Svatou Stolicí uvědomí.

Dáno v Římě z budovy Svatého Officia dne 19. června 1926.

R. Card. Merry del Val.

NĚKOLIK RAD HYGIENY GASTRONOMICKÉ.

Vliv výživy na lidské ústrojí pocítuje se denně dvakrát nebo třikrát ve čtyřiaadvaceti hodinách, a prodlužuje se po jistou dobu po každém jídle. Tento vliv jest značný.

Potraviny rozličně na člověka působí. Vyvozuji v něm teplo a dávají mu mechanickou energii; bez ustání obnovují jeho ústrojí. Nabýváme denně vyživováním, co ztrácíme prací. Ve stavu pravého zdraví ztráty a zisky drží rovnováhu. V nemoci naše vyživování jest abnormální. Buď ztrácíme více než nabýváme, buď zase nahromaďujeme více než ztrácíme.

Život fysický jest ustavičným vážením mezi dvěma protivnými postupy, ničivým a obnovujícím. U dítěte postup obnovující má vrch nad postupem

ničivým. U zdravého člověka dospělého oba pochody se vyvažují; jeho tělesná váha se nemění.

Výběrem potravy, jejím množstvím i jakostí, můžeme posilniti jisté schopnosti, pozměnití temperament jednotlivcův, oživití síly rekonvalescentů, udržovati nemocného. Člověk zvyká na všelijakou potravu jako na každou teplotu a na každé podnebí; ale všechna podnebí a všechny potraviny nejsou mu stejně vhodnými. Možno žíti o stravě bylinné a masité, (živočišné), ale obojí mají na něho různé účinky, a nehodí se všem stejně.

V kterou hodinu měli bychom jísti?

Obyčej anglohollandský, domácí business-menům, rozděluje jídlo na třikrát: od 8. do 9. hodiny první hojná dávka, složená z vajec, ze studeného masa nebo šunky, zavařenin, marmelád, sýrů, čaje nebo kávy; o 13. hodině prostý lunch (druhá masitá snídaně), mezi 19. a 20. hod. oběd skoro tak hojný jako ráno, složený z polévky, mas, salátů a příkrmů.

Zvyk německý jest takovýto: lunch ráno o osmé; oběd velmi hojný v poledne, a prostřední večere, „abendplat“, „abendbrod“, obyčejně přinešený z hostince, mezi 19. a 22. hodinou.

Ve Francii snídaní jest velmi lehké; velký oběd jest pak k jedenácté polední; a třetí oběd, rovněž hojný, jest od 18. do 20. hodiny.

Z těchto tří zvyků nejrozumnějším jest nesporně zvyk anglický, neboť obě hlavní jídla jsou od sebe odděleny dobou deseti hodin, která dovoluje žaludku, aby vykonal svou zažívací práci, aby se vyprázdnil a si odpočal. Malou svačinou polední se nezatěžuje; nechává hlavu volnou: *Plenus venter non studet libenter*. Zvyk francouzský vede často k tomu, že se jí přes míru a že se pak špatně tráví.

Dr. Bergonie z Bordeaux navrhoval rozvrhnouti jedení podle křivky energetických potřeb průběhem dne. Podle něho nejpríznivější hodinou k hlavnímu jídlu jest půl osmá ranní ve chvíli, kdy vydaje energie počínají stoupati rychle, aby se dlouho udržely na tomto povýšeném stupni. Toto hlavní jídlo zásobí nejen tělo energií na čtyři až pět hodin následujících, nýbrž ještě doplní, čím se játra, vyprázdněná nočním lačněním, musejí zásobiti.

Druhé jídlo velmi lehké, thé-lunch, mělo by býti k 16. a 17. hodině. Konečně třetí, oběd vlastní, k 20. a 21. hodině, složený z obou prvnějších, doplní potřebnou výživnou dávku.

Složení jídel není lhostejno. Má obsahovati jeden díl bílkoviny, jeden díl tuku, a čtyři nebo pět dílů hydrátů uhličitých. Bílkovina pochází polovinou z říše živočišné, polovinou z říše rostlinné. Necht se hospodyně vystříhají kuchařské jednotvárnosti.

Nechť nikdy neopomenou salátů, zelenin a ovoce, jež přinášejí roční doby. Slasti stolu nejsou prázdným slovem. Studiemi ruského fyziologa Pavlova bylo dokázáno, že vůně a pohled na jídla dobře připravená a dobře upravená vzbuzují v žaludku hojný výměšek žaludečních slin.

Stůl dobře obsloužený, vábné mísy, vystavené na oči a pod nos obědvajících, vzněcují chuť a připravují trávení. Naopak neúpravnost stolu a jídelny, špatný zápach z kuchyně, málo lákající vzhled jídel srážejí chuť a oslabují vyměšování žaludeční sliny. Pracuje tedy ve fyziologii, kdo umí okrášlit stůl a učinit pokrmy svůdnými.

Třeba zasvětit odpočinku okamžiky, které následují po jídle? Mínění hygienistů o tom se velmi rozcházejí. Zvířata, odkázaná na svůj pud, odpočívají, ba i spí po každém větším žrádlu; děti rovněž tak činí po přikájení. Škola Salerská nakazovala: *Post prandium sta, post coenum ambula*. Po obědě (poledním) odpočívej; po večeři se procházej. Pravda jest, že se hygiena na nějakém definitivním pravidle neustálila. Ten trávil lépe, procházel se, onen zase, lehne-li si na divan. Jisto jest, že prudké a namáhavé pohyby po jídle jsou vždy

škodlivy. Rovněž spánek *post prandium* má býti lehký, pokojný a krátký. Musí zanechat křepkým toho, kdo už se mu po obědě oddává. Je-li tíživý, tlačí-li v něm můra, způsobuje-li po procitnutí tu-post a rozmrzelost, jest třeba jej potlačit.

Jednou zavedený a osvědčený pořádek v střídání pokrmů má se zachovávat.

Zakladatelé řádů často zavrhovali masité potraviny. Neboť jim se přisuzovalo, čemu ve své barbarské latině říkali *minutio monachi*, zmenšení mnicha. Tady opravdu dotýkáme se tajemna a hygienických paradoxů. Proti všem přírodním zákonům mnichové takřka při ničem byli pevní, silní, zdraví a dočkali se dlouhého věku. To patří pod jiná hlediska.

My máme na zřeteli hygienu normální a ta dnes takto radí se stravovati lidem „duchovním“:

Těm, kdož se věnují životu myšlenkovému, napsal velký chemik Arman Gautier, kdož cvičí stále ducha pozorováním nebo generalisacemi, kdož rozvinují, sdružují a vyjadřují své city umělců, kdož vzdělávají vědy abstraktní, atd., chléb, zeleniny, zralé ovoce, trochu vína, a na den jakožto dusíkatou potravu 150 až 170 gramů masa, ryb, drůbeže, vajec, mléka a některé jiné potraviny lehké k trávení (lýže, mrkev, karfiol, chřest, houby, brambory nebo zrnitých zelin v slabé dávce, atd.), aromatické požívatiny, kávu, čaj, atd., lépe se hodí než všelijaká

těžká masitá jídla. A tato střidmost jest tím žádoucnější, poněvadž lidé duchem pracující méně se pohybují, a každé překrmování by mělo v zápětí pakostnici, zánět jater a ledvin, návaly krve do mozku, atd.

Kdo však pracují tělesně, potřebují tučné stravy, a uhlohydrátní, rádně masité. Jen tak možno udržeti sílu a vytrvalost.

S přibývajícím věkem po padesátce mělo by přibývati střidmosti, zvláště večer. Mnozí lékařové zvláště to svým starším klientům doporučují, aby měli noci pokojné, a aby uchovali čilost mysle do nejdelšího věku.

*

Poněvadž svět je velmi nemocen, rádo se čte o zdravotních návodech. Patří Hygiena k rytmu doby, a proto i my podáváme tento příspěvek „k zdraví“. Ale nebyli bychom věrní celkovému duchu našich Kursů, kdybychom neuvedli i jiný názor. Takto píše s dobráckou ironií Robert Valéry-Radot v popisu své pouti do Svaté Země (*La Terre de vision*): „Náš bratr tělo není již tím otrokem, jak bývalo jindy, s nímž duše jako paní do vůle vládla! Hygiena, tato nová stěžejní ctnost, nám zapovídá přísnosti života... Ale naše ubohá duše

vidí, jak padají jedna po druhé bašty, jež s takovým uměním a vědou vybudovaly věky asketické, zatím co její drzý soupeř, jímž jest naše tělesnost, se pohybuje nenuceně se všemi svými lichotníky v jejích příbytcích, vyklizuje pokoj za pokojem, a zavádí tam pod jménem nevědomé a božské přirozenosti nepřetržitou slavnost tří žádostivostí.¹⁾ Ubohá duše, jak žijeme od ní daleko! Dovedu ještě opěvati její zhrzenou krásu aspoň na této pouti?..."

¹⁾ I JAN 2. 16: „Nebo všechno, což jest na světě, jest žádost těla, a žádost očí, a pýcha života..."

J a n S t r a k o š

I N M A R G I N E D U R Y C H O V Y
» K O U Z E L N É L A M P Y «

Není vyloučeno, že i po tomto Durychově triumfu bude se u literárních recensentů na chlup opakovat to, co při ostatních knihách Durychových: nemohoucnost přistoupiti k tajemství této nové knihy tváří v tvář. Recensentství jest arci věc špinavá, špinavá ne tak proto, že může páchnouti napřed zaplaceným honorářem, avšak hlavně pro tu svou podružnou službu, kterou vykonává v žurnálech, v nichž je třeba v první řadě adorovat loyaltitu, vzdát se svobody a pak rozumu. — Ubohost recensentství jest pak v tom, že se nedovede setkat s opravdovým básníkem, ale tleská jen duchům okresním. A tajemství básníkovo jest zase věc tak nedotknutelná, že si klestí cestu, a to snad hlavně tím, že uzamykává a odzbrojuje všechny kritické huby. Jaroslav Durych jest vedle Otakara Březiny bezmála jediný z českých básnických tvůrců, jemuž osud dopřál štěstí této neviditelné a přec účinné inkvisice, kterou vykonává na svých „kriticích“. Jaroslav Durych má prostě pokoj od kritiky, a to pokoj absolutní. Realistické štěkny a kritici... kritici v uvozovkách nikdy nebudou s to, aby tento stav změnili; jinak recensenti jsou dokonalými nevolníky žurnálů, kde věrně vykonávají úkol služby, která poklízí nádobí někde v koutku zadní strany listu, vzhlížejíc při tom velmi loyálně a trpě-

livě k politickému nebo bursiánskému tlachu na četných místech žurnálu. Od těchto nevolníků marně bychom žádali, aby našli uctivý postoj před tajemstvím. Jaroslav Durych však nepotřebuje přítěže kritických stolic. Snad jim v první řadě věnoval onen „Smutek odcházejících“ z „Kouzelné lampy“, aby tím ukázal, že dovede býti i k tomuto stavu milosrdný. *Tvořící superiorita Durychova má už své historické místo.* Nezáleží na tom, že to ještě nepověděla literární kritika. Jest to zcela v pořádku. O Durychovi jest hodna mluvití toliko Historie a Exegese.

Tím jest řečeno to nejpotřebnější, co jest třeba věděti předem, než se chopíme „Kouzelné lampy“ Durychovy. Jinak jsou v ní všechny přednosti Durychovy tvorby v úhrnnosti. Jest tu *rozhlaholen celý lidský i transcendentní svět Durychův.* Má svůj význam zdůraznění v básnické konstrukci Durychově syntetický, dramatický a hudební živel, neboť jimi se právě vysvětluje Durychův typ architektonický. Ať se dotkne kterékoliv věci nebo okamžiku, vyvolá vždy jeden a týž řád v pohybu: soustředění v nejkřiklavější koloratuře představ, obrazů a slov, při čemž věci i lidé jsou stigmatizováni podle principu dvojprostorovosti, jenž v podstatě jest vyznáním křesťanského dualismu. Tento dualism v umělecké koncepci Durychově nabývá teprve své údivné skvělosti. Durychova syntetičnost i princip dualistický jest beze sporu darem kultivace křesťanské, mystické a speciálně gotické, avšak její smyslový výraz přes všechnu svou moderní signaturu nese pečeť barokní smyslové vlohy. Tuším, že vlastně obojí jest dědictvím po Březinovi, kterého Durych nese v sobě jako syn svého národa.

Nuže, jak slouží preciosně a po svém tomuto kmenovému hlasu, dědictvím mu vnuknutého, poznáváme nad jiné v přísvisu „Kouzelné lampy“. Jak tajemná, jak kouzelná lampa! Její plamen záhadně fosforeskující jako by bránil, abyste prohlédli příliš žhoucími záblesky tohoto světla k ohnisku, které se v něm chvěje. Z příliš slavné a nesmírné dobroty skrývá se. Slova, záhadně a rozkošně rozevlátá, jako by úmyslně byla donucena sloužiti v tuhé své klausuře naší zjitřené touze po smyslu tajemství. Obrazy odpočívající v náručí slov jako těžká a slibná úroda procitlé tropické pouště vzněcují kouzlem neuchopitelným a ryze duchovním. A rozmach myšlenky, vznášející ve svůdném plastickém vzhledu živoucí realitu krásy stvořené, jako by se nabízel těm, kteří jdou kolem „zastření sedmeronásobně a všichni nazí“ a dosud hledající „podle stínu“. Ale jak těžko rozvinout „závoj šedé růže“, růže, mystické těm, kteří nechtějí projíti „rájem posvátných nadpřirozených barev“! A odtud to všechno drahocenné úsilí alegorické, vypočítavé, lstivé a záhadné, spanilé a hrdé, trpělivé a milující! — V nepřestávajícím kultu jakkoliv smyslovém vede v úběžník touhy trvalé a absolutní: v dostoupení nejvyšší formy, krásy a života pro sebe a pro všechny. To jest vlastní smysl Kouzelné lampy, která se stala básníkovým osudem, takže se jí zbavit ani nemůže ani nesmí ani nechce. Ale smysl této tajemné pochodně, příliš nebezpečné i slavné, má vedle svého objektivního charakteru i své subjektivní centrum: hluboce skrývané, na venek zastřené a potlačované utrpení lidské. Jest to utrpení někoho, kdo marně hledal ukojení v přísné klausuře intelektu, kdo marně ptal se Přírody a Umění po

smyslu tajemství; nejvyšší a nejcennější zkušenosti ducha daly mu spatřiti za posledními půvaby a kouzelnostmi Přírody a Umění jen jednu cestu, která svítí *nadějí*. Neboť takový jest smysl „Báby triumfální“, že ten, pro něhož je nachystána svrchovaná sláva tajemství věčného života, čeká teď v nevyhnutelné trpělivosti konce a naslouchá v srdci probouzejícím se hlasům, hlasům naděje svrchované.

„Kouzelná lampa“ jest z nejkrásnějších českých knih, které kdy byly napsány. Kdyby tato kniha byla vydána v Anglii, řeklo by se o ní svorně, že je prostě unikem, a své místo by našla vedle Yeatse, Lindsaye, Kreymborga a j., ale jest to jen kniha česká. Je tak česká, že bezmála teprve na ní můžeme poznávat v úhrnnosti, co je to české slovo, česká řeč, česká hudba, rytmus, prostě česká duše. Jest tak slovanská, že ji nikdy nebude možno přeložit dokonale do kteréhokoliv světového jazyka, protože jest tu rozezpíváno české slovo nenapodobitelně, původně i se svým slovanským baladickým přízvukem. (Ach, noc bude dlouhá dost a les je věčný! Stvořil si duhu z blesků sedmi nahých světél . . . Přesladká tmo lesní noci, černá jako rány vypálených očí, dýchej, dýchej, šeptej, bdí a spí, o prastará a nestárnoucí krasavice! . . . Silně voněla země, voněla duše, láska se pyšnila a rozkoš zářila . . . A proto tě prosím, abych v šedém lovišti při svitu šedých hvězd mohl do sítí pavučin lovit slzy, a šedé květy veškeré krásy země haliti do šedého závoje, abych jednou je mohl donést na místo, kde v čase probuzení a rozhalení zahoří duhami Tvých barev svrchovaných aspoň k té radosti pro oči svatých, k jaké zahořely mně v duhách barvy šedé v přítmí tohoto putování . . .)

Z A G E N D Y J. F.

(4. Archy o Velikonocích 1927.)

P i u s P P. X:

Motu proprio „Sacrorum Antistitum“, jímž jsou dány zákony proti Modernismu. Z latiny přeložil P. Ludvík Vrána. Sklad Dobrého Díla ve Staré Říši na Moravě, 1911. Tiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně. — Úhledný svazeček, obálka a titul zeleně a červeně natištěné.

Připojeny jsou dva dekrety: jeden z posv. kongregace konsistorní, jímž se zakazuje ponechávati alumnům seminárním volně v rukou noviny a časopisy, a druhý, jímž se zakazuje kněžstvu správa časná (obchody, záložny, banky, raiffeisenky atd.) — Kněžstvo u nás bzdí na takové nemoderní dekrety. Říká jim „předpotopní“.

A l b e r t M a r c h o n :

Sous le signe de la Vierge, Garnier frères éditeurs, Paris. — Vyhnaneč myslí na své hory a na svou matku a jeho srdce se potěšuje vzpomínáním na kraj, který opustil, na sladkou Provence, na drsné Dauphiné, na hrob předků, na prah rodného domu, na studie ve venkovském lyceu. Obecně řečeno, jest hbitým, bystrým spisovatelem, kromě toho však učeným humanistou, jenž hravě umí přebásniti na verš francouzský elegii Catullovu. Ve své přísné pečlivosti o důkladné verše nepostrádá elegance, jeho lyrické vlnění snoubí se věrně se zdravým smyslem a věcnou správností. Nezanedbává vědy a přičinění o důkladnost uměleckou není na úkor spontánnosti.

Frant. Götz:

„... svět se mění lidem v proud velkých otazníků, problémů, záhad, k jejichž rozřešení se nikdy nedostanou. Otazník se mění v nový otazník, problém v nový těžší problém. Neboť tyto doby nemají elementární duchovní základny, jednotné víry a tudíž ani základních kategorií vnímání a soudu. Svět zdá se lidem těchto dob velkou knihou, jejíž stránky jsou zatopeny hustou, neproniknutelnou mlhou, takže jen nejbystřejšímu zraku podaří se pochopiti jedno, dvě slova knihy — ale ne smysl jejích.“¹

Ilja Erenburg:

Život a smrt Nikolaje Kurbova. Kuřátka také chtějí žít! Román. Odeon, 1926. — Pokud se týká třídních bojů, pro nás *hesla* mají smysl, až a jak se to koná. Pořád o tom čisti, to zomrzí! Tolik k *tendenci* této knihy. Jest to psáno 1922, kdy v Rusku ještě doutnaly dohořívající požáry. *Dobré dílo* o tehdejších bouřích bylo by i nám vítáno! Ale na to třeba genia, a Ilja Erenburg není ani dobrým spisovatelem. Blokova báseň o 16 stranách více vám poví než tento pytel nejrozmanitějších slovíčkářských detailů, z veroterií, plíšků, cetek, barevných papírků, suchých dělaných kytíček a kudrlinek slohových. Stylistická všehosmeť! Jak by nám byly milejší (arci má-li autor opravdu nějaké *osobní zkušenosti* z té doby) anekdotické podrobnosti ze života tehdejších „akcionářů“ revoluce! Tady jest jen spousta krasořečnických obrátů a slovíček. Hračkářské, školácké umění úloh, jež mužní umělci ponechávají lyceistkám a středoškolákům vůbec. Styl jest kázeň, řekl kdosi, a té zde jest úplný nedostatek. Naopak, autor pěchuje malichernosti i do váž-

¹ Toto napsal Fr. Götz, mnohomluvný kritik-relativista. Ač většinou ho vyklízujeme, (ani tak ne pro jeho žvanivost, jako proto, že nemá „elementární duchovní základny“ a že při vážení pozornost jeho poutá nikoliv rozhodčí ručička, ale komihání lesklých mosazných mísek) přece toto se mu podařilo: měl odvahu vyznati kus svého *hřešení*, pro něž nemůže k žádnému rozřešení přijíti.

ných, tragických momentů, až ztrácí vědomí nejzákladnějších proporcí: „ . . . na špičce kružítko, jako na špendlíku, zmítá se napíchnutým motýlkem Káťa. Dvojitý uzel“. „ . . . jako to slovíčko „levun“ (a není takového ve slovníku!)“ Proč tento triviální, směšný pedantský doplněk v závorkách? „Dál se jí stal Nikolaj nepotřebným, jevě se částečkou vnějšího, nepřesvědčivého světa, také ohryzkem v umyvadle (třeba velmi krásným).“ Zase a zase, ustavičné zbytečnosti, nekázeň. Nabíjí svůj styl jako řezník jelita (hrách a kroupy, koření s dostatek!) pravědní novinářskou ideologií s okázalým špejlkováním, učitelsky důkladně! O ruské revoluci jest hojnost jiných, živoucnějších vypravování. Prosíme tedy pp. vydavatele knih, aby nám příště již nic z Erenburga neposílali.

S t. P r z y b y s z e w s k i :

Křik: Román. Z polštiny přel. dr. Bořivoj Prusík. Nakladatelské družstvo „Máj“ v Praze. 1918. — Dávno již tomu, kdy jsem „vyloučil ze svých knih a ohni ponechal“ *Vigilie, Synové Země, Malstrom*. Poznamenal jsem si tehdy, že jest to zachycování fyziologických dojmů, pokožkové svědění, nervové roztřesení. Teď, když ze studie Suvorovského se dovídáme, že se svým nadčlověčstvím zkrachoval, nemajíce po ruce „Smutku“, z něhož jsou v naší studii pěkné úryvky, vyhledali jsme si „Křik“, přeložený do češtiny. V předu knížky jest autobiografie, nadepsaná „V Zrcadle“. Ta mne neobyčejně upoutala. Až na některá místa jest opravdu krásná. Není v ní nic strojeného. Oslavuje rodný a domovský kraj na Kujavsku, okolo jezera Goplo, okolo kostela na Góře. Strany 10. a 11. jsou skvostné; přímo jako by mluvil o Staré Říši z mojích mladých let. — Pak jsem četl „Křik“, ó běda, a zase staré nechutenství se dostavilo! Umění velmi nízké: pathetické rozvádění fyziologických vněmů z „Ulice“, již usiluje shrnouti v Křik. Mně ulice se vždy jevila v ponurém mlčení a marném shonu lidí, kteří chvátají do úřadu nebo z úřadu, paniček s vráskami shánějících živobytí, dětí nebo mladých lidí obojího pohlaví, uzákoněně cho-

dícíh do školy nebo ze školy, a jiných všedních výjevů. Spisovatel trpí maníí „horečných visí“, tak málo plodných v literatuře. Jako by vždy za vámi s chvatem běžel, a když tak všecek udýchaný vás doběhne a před vámi stane, čekáte, co vám asi hrozného poví. A tu k velikému podivu uslyšíte jen nervově nemocného, jenž se čehosi polekal, čeho ve skutečnosti není. Przybyszewski neměl dělati větších „románů“; marně se pachtí: jest špatným čižbařem duší. Měl se spokojiti kratšími essayemi a studii o jiných umělcích, jak se přičiňoval při Chopinovi. A snad jen z toho, co napsal v tomto oboru, bude třeba vybírat. „*V Zrcadle*“ se uschová. Ale není opravdu proč takový „Křik“ čísti po druhé.

K o m á ř i a v e l b l o u d i :

„*Pokroková revue NOVÉ ČECHY*“ roč. X. číslo 4. str. 146. — Dr. Bohumil Ryba našel chybu v „*Mlčení plukovníka Brambla*“ od Maurois: na str. 76. v řádku 12. a dalším místo *bratranců* čti *komárů*. Ale tento překlad nevyšel, jak praví dr. Ryba v „*Dobré Dile*“, nýbrž v *Nova et Vetera*, tedy jako studijní pokus: nebylo tehdy dosti pomůcek po ruce a jistě se tam vloudilo více přehmatů. — Díky však této chybě, neboť tak dostaly se nám prvně do rukou „*NOVÉ ČECHY*“, totiž sešit revuálního útvaru, v němž je tolik vydavatelských nedostatků, že, když už jsme začali komáry, kteří se snadno odcedí, třeba se pozastaviti u velbloudů, jež přece nemožno tak snadno polknouti. Předně v celém sešitě marně hledáte datum. Časopis a bez data, toť opravdu novota. Všechno písemnictví se stahuje v žurnalismus a pozvolna se souká do záchodů. A pak po starém, možno už říci snadno stařeckém způsobu všechno spráskáno dohromady, „jak stádo běží“. A chtělo by se leccos vyjmouti a zachovati, ale pro tento nevývratný časopisecký zlovyk to odložíte a nesnadno se k tomu ještě vrátíte. — Vidíme však, že dr. Ryba jest svědomitý pán a všímá si pramenů; tož dovolujeme si upozorniti, že u Maurois ona zkazka o dámě, připouštějící k sobě incognito, není „plagiátem“ z Balzaca, jak ze

široka vypisuje, nýbrž že má původ mnohem starší. Třeba jít až do Grimmelshausenova (1620-1676) románu o „Dobrodružném Simpliciovi Simplicissimu“; tam se o tom dočtete zajímavých věcí v těch místech, když Simplicius se dostal do Paříže a seznámil se s monseigneurem Canardem. To se událo hned v třicetileté válce a Balzacova novelka „L'amour masqué“ asi odtud čerpala. To vše jsou však maličkosti. Důležitý objev však čtu na str. 144. v Biosociologii Jana Ditterta-Duška o

h u s i t s t v í a č e s k o b r a t r s t v í :

„Můj názor, tak píše doslovně, že husitství a českobratrství nese spíše germánský než slovanský charakter, vyplynul z bedlivého pozorování skutečnosti, dějin i sympatií, které jsem u jednotlivých národů k husitství a českobratrství resp. opačně konstatoval . . . Není možno pochvbovat o příbuznosti husitství a českobratrství s germánským protestantismem . . . Na našem husitství a českobratrství není zcela nic slovanského, naopak nesou nápadný charakter germánské reformace, germánského puritanismu a racionalismu. A tímto svým tvrzením nesleduji žádný osobní cíl, nýbrž jediný cíl vědecké pravdy, jako jsem jej sledoval i v ostatních partiích své knihy, i když jsem se tak zbavoval leckteré illuse a vědecké chiméry z politických důvodů vyráběných a šířených . . .“
— Jest to zajímavý názor, skoro příjemný, kdyby pravda vlastní nebyla takováto: Hus i Luther nejsou žádné útvary germánství nebo slovanství, o tom škoda řeči. Podstatné jest, že to jsou kacíři, nezdárné děti Matky Církve, odrodilci, kteří pohrdli jednotou Víry Otců, „stromové neužiteční, dvakrát mrtví, vykořenění“, (Epišt. Judova 12.) a tudíž

v y k l i z e n í j a k o t i t o :

Fr. KOVÁRNA, *Živí a mrtví*. Sfinx, B. Janda v Praze, za redakce spisovatelů Jiřího Karáska ze Lvovic a M. B. Böhnela.

Fr. KOVÁRNA, *Bojácní a rváč*. Knihovna „Mladí autoři“. Nakladatel F. Svoboda, Nusle. — Obě přečteny v noci, v únorové mrazivé noci 1927. Padly na to dvě svíčky. Škoda těch.

St. LOM, *O kající Venuši*. „Rozpravy Aventina“ v lednu 1927.

Karel TEIGE, *Dada*. „Host“ 2, VI. — Tolik stran drobného tisku o věcích samozřejmých! Arci s nádavkem původních pošetilostí.

François PONCETTON, *Paradoxes royalistes*. Rome et M. Maurias; revue *Mercure de France* 15. Janvier 1927. — Pouliční klábos.

Eda CENEK, *Hydroelektrárna*. „Lumír“ ze 27. ledna 1927. — Směšný humanismus, podle něhož otročení světu jest nejvyšší službou.

Ladislav MORAVEC, *Pomodlím se*. Básnička v „Lumíru“ ze 27. ledna 1927. — „Má milá, . . . nožky tvé budou mi klekátkem, ňadra oltářem, srdečko hostií svatou . . .“ — Proč toto básnění působí na mne vrňoukáním ubryndaných selátek bez štětín? Asi je to sdružením představ: jejich růžového povrchu s těmito mazlivými slůvky, vzatými o sobě.

Daniel MASSE, *La Crèche de Bethléhem*. Pitomý výpotek pavědeckého fantasty v revue „*Mercure de France*“ 15. Mars 1926.

Eugène MARSAN, *Briséis*. La Nouvelle Revue Française, 1. Août 1926.

Sarah RAFALE, *Avant et . . . Après*, nouvelle, *Mercure de France* 1. Décembre 1925.

René PUAUX, *Le Treizième Travail d'Hercule*, nouvelle, *MdF*, 1. Octobre 1926.

G. WELTER, *Le Poison juif*. *Mercure de France*, 1. Septembre 1926.

Petr KOŽEVNIKOV, *Světlý ostrov*. „Lumír“ 4. listopadu 1926.

František Odvalil:

Kvetoucí meze. Básně. 39. Dobré Dílo ve Staré Říši, 1917. — Ocítám se časem v podivných situacích k jistým lidem. Od Odvalila četl jsem „*Co v duši zaléhalo*“ a také jsem si knížku tu pečlivě uschoval. „*Kvetoucí meze*“ sami jsme vydali, ale celé této sbírky jsem nečetl. Tehdy stačilo, že jsem nahlédl do rukopisu na některých místech, aby byly zařaděny. Dnes máje pro administraci udělati orientační lístek, беру knížku zase do ruky. Básně jsou rytmovány podle starého způsobu, jenž býval po věky v oblibě. Jsou psány pro zasvěcené, pro ty, kdož hlouběji vnikli v liturgický život Církve, pro ty, jimž se slil již vjedno s časovými obdobími roku, ba i s počasím místním. Kdyby se ještě u nás skládaly nábožné písně, chopili by se jich skladatelé a uvedli by je v hudbu s velkým užitekem pro srdce prostá. Jsou to básně opravdu zvláštní prostoty a přímosti v podání, bez moderního umělkování:

Jsem k chválám Tvojim neumělý,
však onoho přec lidu syn,
jenž písní Tvou vždy kvetl celý
i prostřed béd a vin.
Jenž životem svých generací
a epopejí dějin svých
k Tvým písním dětinně se vrací
a hodinky Ti pěje v nich.

Když už jste si na nich pobrousili svá kritická kusadla a koumáním jako polští Židé u dukátů odhadli mincovní zrna, když už jste si tedy odbyli vážení hodnot na procenta, tu teprve pak velmi pěkně se vám v nich čte a je vám tak dobře, jak asi bývalo jindy řádným hospodářům, když již odevzdali živnost do rukou mladších; majíce teď na to kdy, vezmou občas stoletý Nebesklíč, v rodě děděný, vyhledají si tam to které rozjímání a nad těmito prastarými modlitbami sní o svých mladých letech . . . v Bohu, jenž obveseluje mladost jejich. — Odvalil nemá té okamžité suggestivní moci detailové, jako měl kdysi Jakub Deml, než zhrdíl svůj

talent. Ale má více moudrosti a kázně, a když čtete pozorně, oddaně, tu hle, i sugesce hojně se dostaví. Neporozumí jim arci nevěřící. Jestliť v nich týž pramen inspirace jako u franc. básníka Louise Merciera ; už titulem jest vyjádřena pokora venkovských mezí, ale jsou to meze kvetoucí a vonné, z těch starých širokých, nepřiorávaných agrárnickou lakotou, z takových, o nichž praví jiný básník v Ranní modlitbě: „Unaven prací a láskou a bolestí zlomen ať usednu v kvetoucí meze.“

D í k y

p. Durychovi za *Bezkydy* (vyd. Aventinum v Praze) a za upozornění na Demlovo *Česno*. Ano, bylo třeba na ně upozorniti po takové pitomé Sokolské čítance, když se již udělal nad ním kříž IN PACE. *Česno* jest něco nového, něco jiného než Deml obyčejný. Arci tam, kde se drží svých odstředivých zásad a zastaralých soudů, apelujeme.

Díky též p. Reynkovi za sbírku *Rty a Zuby*, p. Vančurovi za *Pole Orná a Válečná*, p. Preissigovi za krásnou grafiku novoročního přání, p. Josefu Čapkovi za obraz, p. Portmanovi za jeho soukromé tisky, p. Josefu Vyskočilovi za krásnou vazbu, dp. P. Václavu Vedralovi, br. Janovi z Hladova, dp. P. Josefu Pulle-
rovi, dr. Josefu Vašicovi, sl. Anně Kotalové, dr. Jaroslavu Stránskému, dp. P. Karlu Stellovi, sl. Marii Glabazňové, p. Ant. Lískovci, p. Fr. Hochovi, p. Bartoníčkoví, dp. P. Matěji Fenclovi, p. J. Förstrovi, dr. Kamilu Reslerovi, dr. Jiřímu Scheinerovi, p. Bedřichu Petrlíkovi, p. Vincenci Ruskovi, p. dr. Frant. Richtrovi a ostatním přátelům za vydatnou pomoc a všem věřitelům — za velkodušné čekání!

HOVORNA.

O ZNAKU ARCHŮ. – Komusi: Máte nám ve zlém, že jsme volili do vinětky na Archy všelijaká čarodějná a pověrečná znamení, a že je spojujeme se symbolickým monogramem Kristovým. Mýlíte se. Neboť my sami jsme znak nekombinovali. Jest již tak hotový ve Vatikánském museu, a dopustíte-li, vyložím Vám, co znamená pro ty, kdo nepouštějí se zřetele křišťálních sfér Vesmíru, do jehož Hádanky jsme zakleti. Monogram Kristův jest Vám tedy jasný. Nuže, vlevo k alfa jest Slunce, „světlo větší“, jež se zastřelo, majíc býti svědkem Umučení; vpravo k omega ratolest (Virga, Panna) znázorňuje Lunu, jež vyšla ze zatmění při témže dramatu; a mezi nimi jako mezi Dnem a Nocí jest t. zv. svastika, hever Časů; jest *pod* monogramem Loga, skrze něhož bylo vše učiněno, aby tím bylo naznačeno, že jeho Síle byla svěřena i tato křížová páka, aby bylo čím pozvolna sunouti Čas k té hodině, o níž ví jediný Otec, a které říkáme hodina Posledního Soudu.

POD SLUNCEM SATANOVÝM! – Že střed naší země jest ve Slunci, toť dávno známo. A praví se, že Satan jest uvězněn ve středu Země. Tento názor nám plně vyhovuje, neboť když začal s Vesmírem hospodařiti sám pro sebe jako Bůh (Kdo jako Bůh? Mi-cha-El?), tedy špatně, všechna Tíha Hmoty, která mu byla odevzdána, aby z ní tvořil a ji obráběl, padla na něho a svírá ho ve svých útrobách. U něho jest tedy ona „nejhlubší strana Země“, o níž praví Římský Katechismus v článku o Peklech, že do ní Kristus po svém zmrtvýchvstání (Alleluja!) jako Vítěz pro-

nikl, „aby předrahé sobě duše odonud vytrhl a k blahoslavenství uvedl“. – Těžko se dýchá pod Sluncem Satanovým, v jeho poledním pátkovém znoji. Všechny zachvátila mdloba. Ta, která bývala „paní národů“ a „radostí vsí země“, „učiněna jest jako vdova“ a „kteříž chováni byli v zlatohlavích, chopili se lejna“. (Pláč Jeremiášův nad Církví Páně, kap. 1. a 2.) Úpíme pod Sluncem Satanovým, žár jeho Kovů ve svém lesku bez lásky („kterak zatemněno jest zlato!“) nabyl soustředěním úpornosti a hutnosti dosud neslýchané, a my nemůžeme proti němu leč oháněti se papírky měny československé, což by byl arci směšný zápas, kdyby nebyl příklad tří mládenců v zemi babylonské, na něž uprostřed peci ohnivé „vanul jako větérek z rosy jitřní“. – Tohle vše si sami pro sebe hovoříme, když vlastně v Hovorně nikoho nemáme. Proč také kněží věrní, o nichž nepraví Písmo svaté, že se „chopili lejna“ jako ostatní, a kteří dosud svou Krví Chudého udržují Dobré Dílo, jsou přesazováni na místa jalová, i pro Boha (nadtož pro nás!), k odpadlíkům, kde jich vůbec nikomu není třeba? Zjevy takové a jim podobné možno vysvětliti jen ultrapa-prsky černého Slunce Satanova, které rozleptávají svazy hierarchií a přivozují všeobecnou likvidaci pozemské moci: „Pobořeny jsou samy základy autority, neboť není již hlavní příčiny, proč by jedni měli právo poroučeti a druhí povinnost poslouchati. Proto musela se zhroutiti celá společnost lidská, nemohouc se opřít o žádný pevný sloup a ochranu.“ (Encykl. „UBI ARCANO . . .“) – Arci, my víme vše až do konce: Takového stavu světa bylo nezbytně třeba, aby se mohl právem čekati slavný Vjezd Krista Krále na Květnou Neděli . . .

